

Natuur- en Vogelwacht Culemborg

Hak-al

juni 2017 - jaargang 43 - nr 2

NVWC Big Day 2017
De Turkse tortel als buur
De brandgans in de kijker

Het Oortdeel

Louis van Oort

Lvanoort@planet.nl

De lammergier van de Big Day (foto Paul van Veen)

Een ontspannende hobby

Hebt u wel eens op de snelweg gereden met 120 km/u, terwijl er ineens eens spookrijder voor u opdoemde? Of met één wiel van uw auto over de rand van een Alpenweg boven een ravijn gehangen? Misschien wel eens in een weiland gewandeld waarbij een kudde jonge stieren opdoemde die het op u had gemunt, zodat u moest rennen voor uw leven? Best stressvol allemaal, nietwaar?

Maar deze gebeurtenissen zijn een geslaagde huwelijksnacht vergeleken bij wat een vogelaar moet doorstaan als hij een grote zeldzaamheid ontdekt. Of, zoals dat tegenwoordig heet: een MEGA. Het winnende Big Day-team van dit jaar – de eeuwige jonge honden Daniël Beuker en Job de Boer – maakte het mee tijdens deze Big Day (veel meer daarover elders in deze Hak-al). Het snoeistrakke duo werd in het Beesdse Veld geconfronteerd met veruit de spectaculairste vogel van alle zestien NVWC Big Days tot nu toe. Ineens dook vlak voor hun neus een vogel op ter grootte van een Fiat 500. Dan weet je als vogelaar: dit is niet goed.

Traumatische gebeurtenis

Het is natuurlijk wél goed, maar het is niet goed in de zin van dat het totaal niet lijkt op welke ‘gewone’ vogelsoort dan ook. Het moet dus wel iets zeldzaams zijn. Nu is een zeldzaamheid al leuk, maar als je eenmaal doorkrijgt dat het een MEGA-zeldzaamheid betreft, gaan er psychische en fysiologische processen spelen die – ik ben nu serieus – vergelijkbaar zijn met het meemaken van een traumatische gebeurtenis.

Je hart knalt bijna uit je borst van de stress, want je wilt de vogel determineren en fotografisch vastleggen voordat ‘ie gevlogen is. En die stress houdt een flinke tijd aan. Je wilt namelijk ook dat anderen hem zien, omdat je hun ook zo’n geweldige soort gunt, maar ook omdat je dan niet voor ‘stringer’ kan worden uitgemaakt (een stringer is iemand die zijn soorten bij elkaar fantaseert).

Adrenaline

Je lijf wordt overspoeld met adrenaline. Van de stress, zoals gezegd, maar ook van de euforie. Als de determinatie namelijk rond is en het liefst ook door anderen bevestigd, sta jij te boek als ontdekker van een MEGA. Een onwaarschijnlijk geweldig gevoel, dat zich moeilyk laat beschrijven en waarvan eigenlijk alleen fanatieke vogelaars de echte essentie zullen begrijpen.

Dit alles kwam samen op het moment dat Daan en Job genoemde vogel ontdekten. Eerst dachten ze nog aan een zeearend (een zeldzaamheid) maar al snel werd duidelijk dat het een lammergier was (een MEGA). Alle alarmbellen gingen af en de hele stress/adrenaline-mikmak kwam los voor de mannen.

LAMMERGIEIEIEIEIER

Dat was te merken toen ze mijn Big Day (en ook anderszins) buddy Arjan belden om dit nieuws door te geven. Wij stonden tien kilometer verderop, maar een telefoon was eigenlijk niet eens nodig geweest om Job te kunnen verstaan. LAMMERGIEIEIEIEIER loeide het door de telefoon, gevolgd door tamelijk onsamenhangende aanwijzingen waar we de vogel konden zien.

Geweldig om zoiets min of meer live mee te maken!

Dat de gebeurtenis een geweldige impact had, bleek de rest van de dag uit alle appjes en opmerkingen van Daan en Job. Ze konden het tot ver na de prijsuitreiking nog steeds amper geloven. Steeds als het gesprek erop kwam, blinkerde er weer wat trots maar ook verwildering in hun ogen.

Kortom: bent u zwak van gestel, teerhartig van aard en niet-stressbestendig, word dan nooit fanatiek vogelaar. De kans dat u dan gezond oud wordt, moet verwaarloosbaar worden geacht.

Colofon

Voor vragen over de bezorging:
Loes Plaisier
0345 - 519 847

Redactieadres:
Gabrielle van Appeldoorn
e-mail: redactie@nwwc.nl

Eindredacteur:
Louis van Oort

Redactie:
Gabrielle van Appeldoorn
Caroline van der Laan
Berry Lucas

Webbeheer:
Jan Dirk Buizer

Uitgave:
Natuur- en Vogelwacht Culemborg
Steenovenslaan 20
4101 AM Culemborg

e-mail: post@nwwc.nl
website: www.nwwc.nl

Vormgeving:
Caroline van der Laan, Berry Lucas
e-mail: hakalopmaak@nwwc.nl

Druk:
Stichting MEO
Alkmaar

Oplage:
350 exemplaren

Distributie:
A. van de Berg, Y. en J. Bosma,
Th. & A. Boudewijn, J. Geven, G. Greve,
J.J. Geleedst, Y. Jakobs-Lammers,
Jandirk Kievit, L. v.d. Kooij,
Jan Dirk Buizer/Mirjam Melman,
W. & C. Rubers, W. de Rooij,
H. v.d. Warenburg en F. Waroux.

Lidmaatschap:
Hak-al is een uitgave van de Natuur- en
Vogelwacht Culemborg en wordt gratis
onder haar leden verspreid.

Coverfoto: Brandganzen
Foto: Jouke Altenburg

Achterzijde: Brandganzen
Foto: Jouke Altenburg

Nummer 2017-2

- 2** **Het Oordeel**
Een ontspannende hobby
- 4** **Van het bestuur**
- 5** **NVWC Big Day 2017**
  - 5** *Winnend team Big Day vindt lammergier*
  - 6** *“Als alles kan en ook alles lukt, dan kan alles...”*
  - 10** *Jongste team ooit*
- 12** **Goed gezien tussen Lek en Linge**
- 14** **Waar komt die naam vandaan**
De BBQ-gans
- 16** **De Turkse tortel als buur**
- 18** **Kinderpagina**
- 20** **De focus op ...**
De natuurtuin van de NVWC
- 22** **Portret van een brandgans**
- 24** **Brandgans als broedvogel in de kijker**
- 28** **Fotowedstrijd Natuur in de buurt van start**
- 30** **Berry en Margreet benoemd tot ereleden NVWC**
- 31** **Adressen en info**

NVWC Naturfotowedstrijd - Natuur in de buurt

De NVWC organiseert tot 1 oktober een fotowedstrijd met als thema: Natuur in de buurt. Ga er op uit met fotocamera of smartphone en win mooie prijzen met je mooiste natuur- en landschapsfoto's in en om Culemborg. Er zijn vier categorieën:

- PUUR! Foto's die natuur en landschap laten zien zoals het werkelijk is
- STAD! Foto's van de natuur in de stad Culemborg
- KUNST! Een categorie waarin de meest creatieve foto wordt bekroond; en
- KIDS! Een speciale categorie voor jeugd tot 16 jaar.

Kijk voor meer informatie op
www.nwwc.nl.

Dan het bestuur

NVWC-bestuur

e-mail: bestuur@nvwc.nl

Kars Veling (voorzitter)

Martin Heerschop (secretaris)

Johan de Kruif (penningmeester)

Sarie Buijze

Carolien Duivenvoorde

Ruud Post

Han Sloots

We hadden een goede algemene ledenvergadering in april, waarbij flink wat NVWC'ers aanwezig waren. Dat is prettig voor een bestuur, want dan weet je dat je leden betrokken zijn en mee willen denken over en werken aan de toekomst van de club.

Twee van die betrokken leden werden even speciaal in het zonnetje gezet. Berry Lucas, die al vele jaren lang op de achtergrond enorm veel werk doet was een van hen. Hij leest nota's door, becommentarieert deze en overlegt regelmatig met de gemeente over zaken die over natuur en groen gaan. Ook is hij al jarenlang actief als redactielid van ons illustere tijdschrift Hak-al.

Ook Margreet de Nie werd geëerd. Ze was secretaris, maar toen er lange tijd geen voorzitter was, heeft ze ook die rol ingevuld. Ze heeft ons van de Middelcoopstraat naar de Steenovenslaan gebracht en heeft een prima basis gelegd voor een goede archivering van de NVWC-stukken. Beiden werden, helemaal terecht, erelid!

Ook verheugend was dat we nu een voltallig bestuur hebben van zeven leden. Naast Ruud Post, die tussentijds instroomde is nu ook Sarie Buijze bestuurslid. Met z'n zevenen zullen we de komende tijd proberen om met alle leden van de NVWC, de natuur rond Culemborg goed in kaart te brengen, te beschermen en er over te vertellen aan zoveel mogelijk mensen.

Redichemse Waard

Een van de punten die blijvend veel aandacht vraagt is de Redichemse Waard. Er is nu overleg gaande tussen de eigenaar en een ontwikkelaar, de gemeente en een aantal belangenorganisaties, waaronder de NVWC, om te komen tot een mooie natuurbestemming waar ook mensen van kunnen genieten.

Dat is niet eenvoudig, want ieder heeft zijn/haar eigen belangen. Toch vinden we het als NVWC heel fijn dat nu wordt gekozen voor overleg en kijken of we tot een gezamenlijk plan kunnen komen. We willen hierover ook graag met de leden overleggen om ideeën op te doen en om te zorgen dat er, ook binnen onze club, draagvlak is voor de plannen die we samen uit gaan werken.

Er is inmiddels een stichting opgericht, Collectief Redichemse Waard. Hierin bundelen een aantal belangengroepen, zoals onder andere het Burgerinitiatief Redichemse Waard, Stichting Redichem de Geeren en de NVWC, hun krachten om te komen tot een mooie Redichemse Waard voor de natuur en de mens.

Windvisie

Een ander punt dat onze aandacht vraagt, is de windvisie van de gemeente Culemborg. In Culemborg moeten nieuwe windmolens komen en op dit moment wordt nagedacht over waar en hoe. De NVWC is gevraagd hierop te reageren. We zijn als NVWC voor duurzame energie, waaronder windmolens, maar willen wel dat bij eventuele plaatsing rekening wordt gehouden met natuur en landschap. We zijn hierbij erg geholpen door Jouke, die veel tijd in een gefundeerde reactie heeft gestoken.

Leden voor Leden

De zomer komt eraan en veel leden gaan dan op pad, dichtbij of ver weg en we wijzen graag al op de eerste lezingenavond van het nieuwe seizoen: Leden voor Leden op 20 september. Iedereen kan foto's en verhalen meenemen over natuurexperiences. Dat kunnen de prachtige bloemen zijn in de Goilberdingerwaard, de vogels die tijdens het kamp in Ruinen zijn gefotografeerd, of een koningspage uit Zuid-Frankrijk of natuur van nog veel verder weg.

NVWC Big Day 2017

Winnend team Big Day vindt lammergier

De teams aan de start bij clubhuis De Steenuil

Precies in het weekend van de Nationale Vogelweek vond van vrijdag 12 mei 19.00 uur tot zaterdag 13 mei 17.00 uur de zestiende editie van de Big Day van de Natuur- en Vogelwacht Culemborg (NVWC) plaats. Deze keer met zes teams.

Deze traditionele titanenwedstrijd is een wedstrijd waarbij de deelnemers in 22 uur tijd zo veel mogelijk vogelsoorten in het werkgebied van de NVWC proberen waar te nemen. Dit werkgebied dat minutieus wordt uitgekamd, is zo'n 80 km² groot en ligt globaal in de driehoek Culemborg – Buren – Beesd.

De deelnemende teams mogen zich alleen te voet of per fiets verplaatsen.

De zestiende Big Day is gewonnen door het duo Daniël Beuker uit Culemborg en Job de Boer uit Utrecht. Dit tweetal is tevens organisator van de Big Day en is het enige team dat alle zestien edities heeft volbracht. De spectaculairste vondst van de winnaars was een lammergier, een enorme vogel uit bergstreken zoals de Alpen en de Pyreneeën. Het was de eerste keer dat deze soort in Culemborg werd gezien en hij is ook zeer zeldzaam in de rest van Nederland. Het was veruit de spectaculairste soort die in alle edities van de Big Day was waargenomen. De winnaars mochten de wisseltrofee, de Gouden Snip, in ontvangst nemen.

Het duo Beuker- De Boer evenaarde het Big Day-record, met 112 soorten, een eindtotaal dat eerder gehaald werd door het duo Klop-Kievit. De tweede plaats was dit jaar voor het tweetal Arjan Brenkman - Louis van Oort met 110 soorten en op de derde plaats eindigde het trio Gerrit Jan Klop – Jandirk Kievit – Dirk van Opheusden (107). Op vier eindigden Ruud Post en Berry Lucas, terwijl Jan Dirk Buizer en Theo Boudewijn vijfde werden.

De Blinde Vink, de trofee voor het team dat als laatste eindigde, ging naar het debuterende jonge duo Aron Sinke (15) – Marnix van Oort (16), die toch maar mooi 88 soorten bijeen wisten te sprokkelen.

Daniel en Job winnen de Gouden Snip

Jurgen en Johan voeren als kritische jury de scorelijsten in op de computer.

“Als alles kan en ook alles lukt, dan kan alles...”

door Daniel Beuker en Job de Boer

Een Big Day heeft voor ons al 16 jaar een aantal vaste kernwaarden en wensen: trouw aan elkaar, ieder jaar weer, veel (roof)vogels en plezier voorop. En hoe meer plezier, des te meer ontspanning en daarmee dus soorten is de gedachte. Simple as that. En dus begonnen wij dit jaar ultra-ontspannen op vrijdagmiddag aan onze Big Day met de woorden: “Het moet er dit jaar maar eens van komen, vind je niet?” Dan hebben we het natuurlijk over het winnen van de gouden snip, want met de tweede plaats zijn we nu wel een beetje klaar en ook de jaarlijks terugkerende winst van team Van Oort-Brenkman begint zo langzamerhand te vervelen.

Het is vrijdagavond 11 mei, even na zes uur. Onder het genot van een koud pilsje en een voedzame maaltijd worden de tactiek en de route uitgebreid besproken. Dit jaar houden we vast aan wat we bijna alle jaren denken maar niet doen: het anders dan anders doen. We spreken af een nieuwe route uit te proberen die uitgaat van een aantal principes: zo min mogelijk kilometers, liefst geen nat pak en op tijd in bed. Idee is dat frisse, uitgeslapen zintuigen op zaterdag in the end zwaarder wegen dan helemaal gaar je nest in vrijdagnacht met twee soorten extra op zak. En zo gedacht, zo gedaan.

Schoolreisjegevoel

Om 18.30 uur fietsen wij met een schoolreisjegevoel naar ‘de Steenuil’. Hier staan de meeste andere teams al zenuwachtig te wachten. Handen worden geschud en er wordt ‘en passant’ wat naar elkaar geloerd als gevolg van een combinatie van opwinding en blijdschap. Als de soortformulieren en gebiedskaartjes zijn uitgedeeld, is er nog net tijd voor een groepsfoto.

Vooruitlopend op de komende 22 uur wordt er met de kijker alvast wat rond gespeurd. Plotseling begint Jandirk Kievit de groep af te leiden. Met grappen en bijna gemeente interesse naar de vakantie verhalen van Arjan Brenkman probeert hij de aandacht van de spoorbrug af te houden. Daar zit dus wat. Gelukkig vraagt Jurgen Geven of we al hebben gekeken of de slechtvalk op de spoorbrug zit. Hup, in the pocket.

Dan is het 19:00 uur, slechtvalk soort nummer 1 en bijna alle teams fietsen in één rechte lijn naar de pont. En dan worden keuzes voor de Steenwaard gemaakt. Ga je de dijk op en scan je het gebied met de telescoop af of loop je de uiterwaarden in en ga je eerst voor de zangertjes alvorens de plas af te zoeken? Een wandeling eerder die week in de Steenwaard leerde dat er binnen twee uur meer dan 70 soorten te zien zijn. Dat halen we niet, maar we komen een eind: braamsluiper, roodborsttapuit, grasmus, sperwer, Cetti's zanger en stormmeeuw (vaak lastig) kunnen we zo aan het lijstje toevoegen. En dan schuilen. Samen met een nieuw team, de jonge honden Marnix en Aron. Die

gasten moeten we komende jaren goed in de gaten houden, hebben we al vrij snel door.

Bier en rust

Na de Steenwaard gaan we op zoek naar uilen en kort daarna richting bier en rust. Een enorme regenbui brengt ons het eerste record van de Big Day: kwart over 9 thuis! En dus lijstje bijwerken, biertje drinken en quasi nonchalant fantaseren over het team Van Oort-Brenkman dat zeer waarschijnlijk kilometers verderop verregend en wel bij een kerkuil staat te koekeloeren en hun broodnodige energie voor de dag erop verbruikt. Uilen doen we overdag wel spreken we elkaar moed in en we kijken elkaar nog eens als twee ongehoorzame tieners aan. En lachen.

Dan gaat de wekker. Het is 04:00 uur en de stemming is meteen opperbest. Alsof we uren hebben (uit)geslapen en van ontbijt op bed hebben genoten, zitten we fluitend op de fiets. Full power naar de Regulieren op zoek naar kwartel en nachtegaal. Geen van deze soorten is aanwezig, maar wel twee andere exoten. Ruud Post en Berry Lucas staan in de Regulieren. Even denken

we dat ook zij een nieuwe tactiek hebben als we de fiets van Berry ondersteboven op het pad zien staan maar helaas, Berry heeft een lekke band. In de tijd dat Ruud thuis lijm haalt voor de fiets van Berry zien en horen wij in het Beesdse Veld matkop, wielewaal, grauwe vliegenvanger, boompieper, grote zilverreiger, kleine bonte specht en als klapper een bonte vliegenvanger.

Dan pas naar het Tichelterrein voor dodaars en via vuur- en goudhaan – uit de categorie ‘als alles kan’ – die om beurten roepen en zingen, terug naar het Beesdse Veld. Onderweg zien we verder kolgans en vlak voordat Daniël telefonisch zijn moeder met haar 65ste verjaardag feliciteert, flapt er laag een rode wouw over. We geven elkaar een hand, iets wat we altijd, al jaren, bij iedere nieuwe soort doen en fietsen verder de Zeedijk af richting het westen.

Kolos

Dan valt ons oog op een enorme vogel die laag flappend boven een weiland hangt. Minimaal zeearend is de eerste gedachte. De hartslag stijgt, bloedvaten vernauwen en de lucht wordt ons ontnomen als we een wigstaart kunnen ontwaren aan deze kolos. In de categorie ‘alles kan’ vliegt er een heuse lammergier voor onze neus en het duurt even voor we weer op aarde zijn.

Maar wat nu? Kan ons het schelen wat de regels zijn bij het ontdekken van een nieuwe soort. We maken de ontdekking zonder twijfel direct wereldkundig via de app-groepen en waarneming.nl in de hoop dat anderen hem ook nog kunnen zien. Team Klop-Kievit-van Opheusden heeft geluk, evenals Paul van Veen die de vogel bij pont Beusichem weet op te pikken en een goede foto kan maken.

Leuk te vermelden is dat de vogel die dag ook nog is opgepikt in Zeewolde (Friesland), Sintjohannesga (Friesland) en Ulrum (Groningen). Dat achteraf blijkt dat de status van de lammergier in Nederland ter discussie staat en de soort door de bobo's van vogelend Nederland gelijk geschaard wordt met nijlgans en fazant, kan voor ons de pret niet drukken. Sterker nog: de adrenaline is nu ineens buitenproportioneel, met alle gevolgen van dien. Alles kan dus blijkbaar tijdens deze Big Day, bevestigt ook een niet veel later langsvliegende roodpootvalk waar ook Berry en Ruud van mee kunnen genieten.

Innig omhelzen

Met de instelling ‘als alles kan en alles lukt’ fietsen we tevreden paapje en tapuit tegemoet op weg naar de Lekdijk. Als we elkaar van geluk innig omhelzen na deze vondsten, vragen we ons nog wel even af

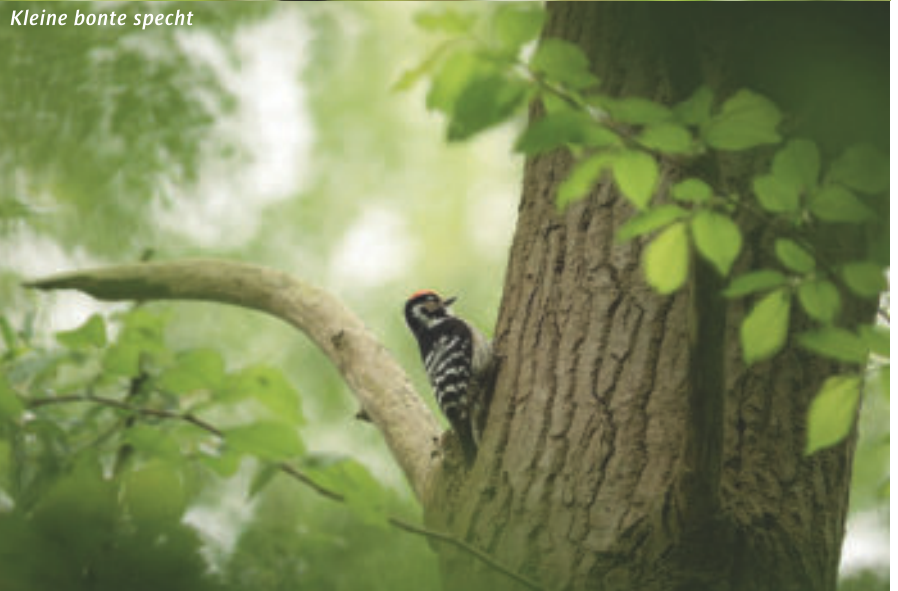
De Lammergier in beeld. Het kolossale formaat komt goed tot uitdrukking door de wespindief die erbij vliegt (foto Paul van Veen).

Bonte vliegenvanger

Kleine bonte specht

wat de bewoners van de boerderij nou eigenlijk denken. Maar ja, boeiend. Dit jaar duurt ons moment 22 uur en daar genieten we met volle teugen van. We zijn zo enorm goed bezig en durven zelfs bijna aan de winst te ruiken. Een geur die eigenlijk al lang geleden uit onze neuzen is vervlogen.

Eenmaal op de dijk bij de Goilberdingerwaard aangekomen worden we opgewacht door drie generaties dames De Boer. We krijgen een dubbele boterham en een fles koude La Chouffe in onze handen gedrukt en we proosten rond 12:00 uur op een nu al onvergetelijke Big Day. En klaarblijkelijk proosten we onbewust ook op een nieuwe klapper: maar liefst drie (!) zwarte wouwen vliegen hoog over richting oost. We denken te hallucineren als vijf minuten later een vrouw nonnetje hoog rondjes om ons heen scheert.

Het is een Big Day van rariteiten, van scherpste en succes en misschien ook wel van geluk en vooral van het afdwingen daarvan. Want ook in de laatste uurtjes zit het ons mee. Boomvalk en havik trekken we binnen en in de Kerswerf de enige kleine plevier van het gebied. Boomklever zit zo'n beetje te wachten op onze komst in de

plantage naar het lijkt. In lijn met onze strategie waarin we een nat pak willen vermijden, fietsen we voldaan maar niet moe rond half vijf naar huize Klop.

Onoverwinnelijk

Bij aankomst worden we warm onthaald. Het ontdekken van de lammergier is het verhaal van deze Big Day. Alles kon deze Big Day en ook alles lukte deze Big Day. En als alles lukt, dan kan alles. Dan ben je onoverwinnelijk en kun je van team van Oort-Brenkman winnen. Met twee punten verschil en een record aan vogelsoorten.

Zestien jaar achter elkaar hebben wij nu als team meegedaan aan de Big Day. Het lijkt ieder jaar leuker en spannender te worden als het gaat om de winst. We zijn gemotiveerder dan ooit om volgend jaar de wisseltrofee te verdedigen. Onze nieuwe strategie heeft gewerkt en dus gaan we misschien volgend jaar nog wel wat vroeger naar bed op de vrijdag...;-)

Big Day 2017 Jongste team ooit

door Marnix van Oort

De Big Day 2017 in Culemborg was een hele nieuwe ervaring voor mij en Aron (Sinke). We zijn het jongste team ooit, wat best wel een eer is.

We begonnen met z'n allen op de veerboot en wij hadden meteen de slechtvalk. Het was volgens de andere deelnemers trouwens uniek dat alle teams tegelijk op de veerboot stonden. Wat ook uniek is, is dat we allebei van een andere jeugdbond zijn. Ik zit bij de NJN, Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie, en Aron zit bij de JNM, Jongeren in de Natuur. Deze jeugdbonden hebben niet echt een goede verstandhouding met elkaar.

Koeien!

Nadat we de veerboot achter ons lieten, bleek dat bijna alle teams naar de Steenwaard gingen. We waren net begonnen toen we Aron's vader in een kano langs zagen varen. Dus wij roepen en daarop kijkt een hele horde koeien ons aan en rent opeens op ons af. Wij gingen natuurlijk rennen totdat Aron werd ingesloten; ik rende verder om ze af te leiden totdat ik ook werd ingesloten. Ik stak mijn hand omhoog, zo van rustig maar en gelukkig stonden ze allemaal stil en keken ze me aan. Rustig liep ik naar Aron toe terwijl de koeien ons volgden. We waren helemaal uitgeput, meteen aan het begin al.

Maar goed we gingen dus verder en vonden een geelpootmeeuw. Onze ronde van anderhalf uur zat er net op, we waren op weg naar

de veerboot toen de regen met bakken uit de hemel kwam zetten. Daar zaten we dus, gestrand onder de spoorbrug, samen met nog twee andere teams, waaronder de uiteindelijke winnaars. Door de regen konden we nergens heen dus gingen we turven en zaten we tot onze verbazing al rond de 45 soorten. Net voor de veerboot zagen we nog een groenpootruiter overvliegen.

Snel donker

Na de regenbui gingen we nog even naar de uiterwaarden aan de overkant maar het werd al snel donker. We reden toch nog even naar de 'afrekteipost' voor het laatste beetje licht maar dat mocht niet baten. We zaten toen op ongeveer 50 soorten.

We waren nat, moe en wilden eigenlijk geen tent opzetten maar gewoon naar Arons huis gaan. Maar dat wilde ik pas als we minstens een uilensoort hadden. Dus Aron liet mij een weiland zien omgeven door bomen dicht bij de Lekdijk, en BINGO .... steenuil. Hierna gingen we naar Aron's huis en sliepen tot half 5. We hadden beiden redelijk goed gerust en wilden een tosti maken. Het tosti-apparaat werkte niet echt mee waardoor we pas om half 6 op de fiets zaten.

Wielewaal

We waren net onderweg naar de Regulieren en de Driftsteeg toen we op de Parallelweg-oost een roek tegenkwamen waardoor we niet helemaal naar de kolonies hoefden te rijden. Aangekomen bij de Driftsteeg, merkten we al dat het erg goed vloog en we scoorden erg veel soorten. Op de terugweg vonden we nog de wielewaal (ook op foto). We zaten ondertussen rond de 70 soorten.

Wielewaal

We hebben zo'n 1.300 foto's van echt alles gemaakt en het winnende team heeft ook nog een filmpje gemaakt van de koeien die ons achterna zaten, wat er erg dom uitziet. Misschien is de Gouden Snip bij de Big Day 2018 wel voor ons, wie weet...

Tot volgend jaar!

Hierna gingen we door naar de Regulieren waar niet veel te zien was. Dus gingen we door naar de Put van Buren – zoals wij hem noemen de 'kut van Buren' – waar we eerst helemaal niks vonden tot we bij het tweede meer kwamen waarvan ik wist dat dodaars er broedt. Ik had ze na enkele speurpogingen gevonden en Aron wilde ze graag op de foto. Dit was erg moeilijk omdat ze elke keer onderdoken als hij ze in beeld had. Toen hij ze na een tijd eindelijk in beeld had, kwam er een purperreiger overvliegen dus Aron bewoog zijn camera daarnaartoe waardoor hij ze weer miste en de purperreiger ook. Achteraf bleek dat de dodaars toch op een foto stond. En één minuut later vloog er ook nog een havik langs.

Gestresst

We waren al redelijk gestresst en toen ik mijn telefoon checkte bleek dat 4 minuten geleden in de Driftsteeg! een lammergier was gezien. Wij rushten naar onze fiets maar toen we daar waren was de gier inmiddels al bij Wijk bij Duurstede. We volgden de Korne en Linge tot de brug bij Tricht en gingen door naar het Beesdse Veld, waar we de kleine bonte specht hadden. Door naar de Waai, waar we 2 lepelaars hadden en op naar de uiterwaarden om enkele watervogels te scoren die we nog misten. Onderweg probeerden we nog de zilvreiger te vinden maar helaas, die was nergens te bekennen. Bij de uiterwaarden vonden we nog redelijk veel soorten waaronder de zwarte stern. We zaten toen rond de 80 soorten. Onze schaamsoort is de putter want we konden hem echt niet vinden. Na de uiterwaarden gingen we nog heel even door naar de trektelpost waar we onze laatste soort, de gele kwikstaart hadden. Na 15 minuten

zitten, vertrokken we naar het eindpunt omdat het begon te regenen.

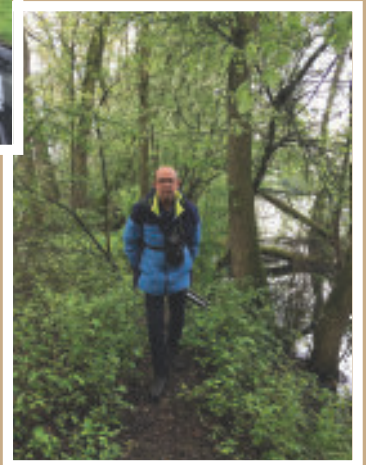
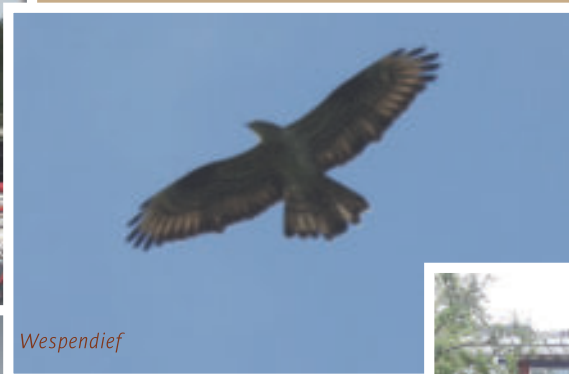
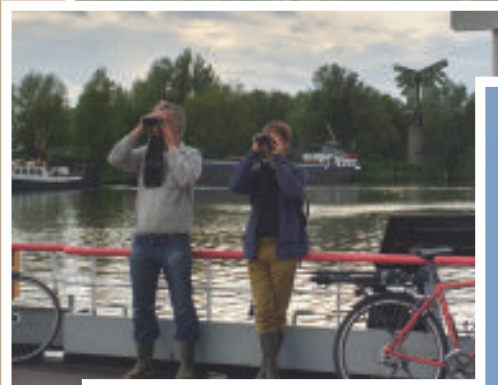
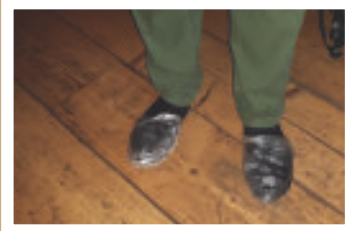
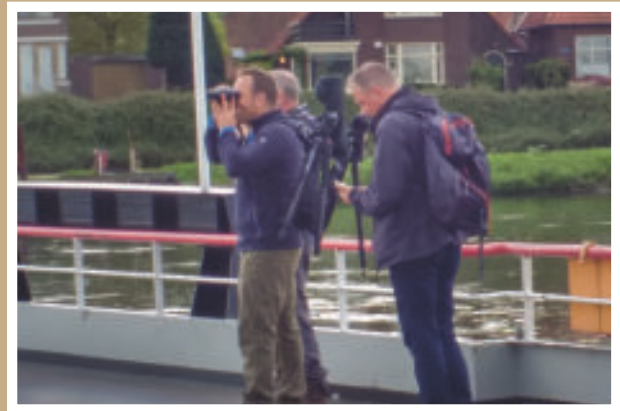
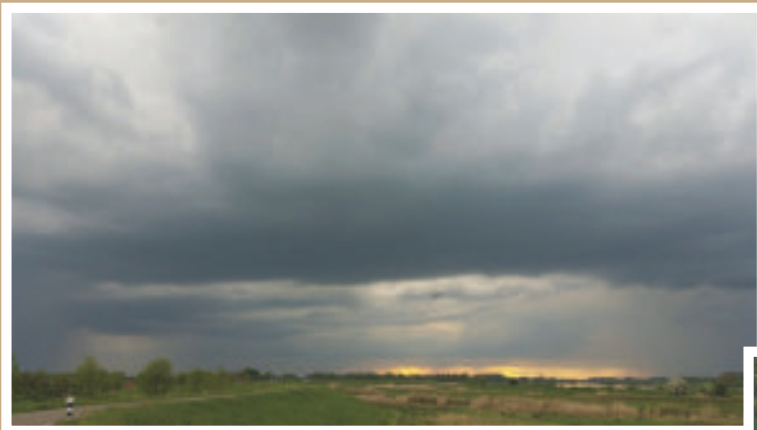
Tijdens het eten kwamen we erachter dat veel soorten die wij niet hadden, 5 tot 10 minuten nadat wij ergens waren geweest, gezien zijn door andere teams. Toen de prijsuitreiking begon, zei de jury dat het nieuwe team meer soorten had waargenomen dan hij ooit had gehaald met zijn Big Days. Er waren twee nieuwe teams, dus was het nog even afwachten wie hij bedoelde. Maar toen hoorden we dat wij dat waren met 88 soorten! Uiteindelijk bleken het 89 soorten te zijn, want de slechtvalk was vergeten.

Blinde Vink

We hebben dus de Blinde Vink gewonnen, de trofee voor het team dat als laatste eindigt. Maar het scheelde maar 4 of 5 soorten met het team dat boven ons eindigde. Oftewel een perfect nieuw doel voor volgend jaar. Ik was wel een beetje teleurgesteld dat mijn vader (Louis) en Arjan niet de Gouden Snip wonnen, want dan zouden allebei de prijzen in de familie zijn, wat best wel uniek is.

Fotoimpressie Big Day 2017

Wespendief

Goed gezien tussen Lek en Linge

Tekst en foto's: Wiegert Steen

Natuur kunnen we overal waarnemen. Ga ernaartoe, bijvoorbeeld in je tuin of wandel een rondje door de buurt. Luister of je vogels hoort. Kijk of je vogels ziet in de boom, bij de sloot, foeragerend op de grond. Kijk op bloeiende planten of er insecten eten van de nectar, zoals vlinders, hommels, en vliegen. Maak foto's van wat je ziet. Maak geluidsopnamen van wat je hoort (bijvoorbeeld zingend/roepende vogels) en deel dit allemaal via waarneming.nl. Deze website is bedoeld om aan de hand van waarnemingen de natuurrijkdom van Nederland vast te leggen, waaronder van het werkgebied van de NVWC. De NVWC heeft zelfs een eigen pagina op de website. Via nwc.waarneming.nl zie je direct alle waarnemingen die zijn doorgegeven.

Via nwc.waarneming.nl heb ik gekeken welke mooie en bijzondere waarnemingen het afgelopen voorjaar binnen het werkgebied zijn gedaan. Voor de soortgroepen vogels, vlinders en zoogdieren, heb ik enkele soorten eruit gepikt en hierover geef ik wat extra achtergrondinformatie.

Patrijs - *Perdix perdix*

De patrijs is de afgelopen maanden verschillende keren gezien binnen het werkgebied van de NVWC. Patrijzen zijn schuwe vogels die zich bij gevaar eerder op de grond drukken en onzichtbaar willen zijn dan opvliegen. Als echte standvogel houdt de patrijs zich in het winterhalfjaar ook rond de broedplaats op. Verschillende families sluiten zich daarbij aaneen tot wintergroepjes die na sneeuwval zichtbaarder zijn dan anders. Rond Pavijen is in die periode een groep van 12 vogels gemeld. De groep valt in het vroege voorjaar dan weer uiteen.

Helaas komt de patrijs steeds minder voor in Nederland. Rond 1975 was de patrijs nog een veel voorkomende broedvogel in het grootste deel van het land, hoewel er al sprake was van afname. Sindsdien is 90% van de aantallen verdwenen en zijn grote delen van vooral Midden- en Noordoost-Nederland verlaten. De afname

Patrijs in het hoge gras

die in heel West-Europa plaatsvindt, valt samen met intensivering van de landbouw. Schaalvergroting, veranderde gewaskeuze, gebruik van bestrijdingsmiddelen en andere factoren beroofden de patrijzen van broedplekken, schuilplaatsen en voedsel. Het is dus te hopen dat we nog een lange tijd kunnen genieten van deze mooie boerenlandvogel binnen het werkgebied van de NVWC.
(Bron: SOVON Nederland)

Oranjetipje - *Anthocharis cardamines*

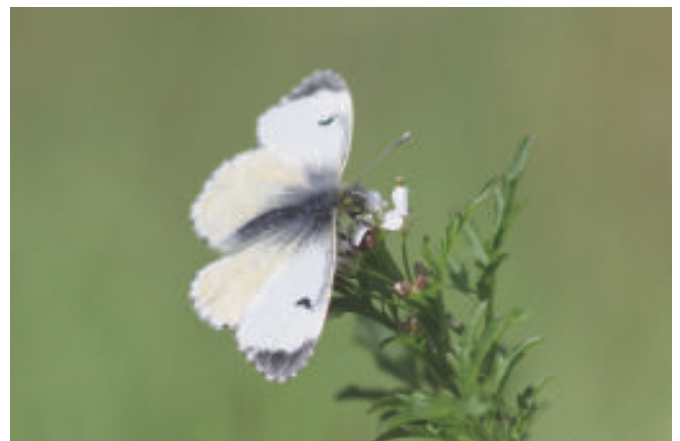
Het oranjetipje, is één van de eerste vlinders in het voorjaar. Een vrolijk rondvliegend witje dat zijn naam dankt aan zijn fel oranje vleugeltoppen en hierdoor eigenlijk niet te missen is. Althans de mannetjes, want de vrouwtjes hebben geen oranje tipjes. De vrouwtjes lijken daarom in vlucht sprekend op een klein koolwitje of klein geaderd witje. De onderkant van de vleugel is wel duidelijk anders. Deze is gemarmerd groen van kleur.

De soort is in het voorjaar verspreid over het werkgebied aangetroffen. Het oranjetipje vliegt vanaf half april tot eind mei en ze vliegen dan in één generatie. De meeste waarnemingen worden gedaan langs houtwallen en natte graslanden waar hun waardplanten (planten uit de kruisbloemenfamilie zoals pinksterbloem en look-zonder-look) staan. Maar ook in tuinen bijvoorbeeld op de judaspenning.
(Bron: Vlinderstichting)

Boven: Mannetje Oranjetipje

Onder: Vrouwtje Oranjetipje

Europese Bever - *Castor fiber*

Er worden binnen het werkgebied steeds meer sporen van bevers waargenomen langs de Lek. Vooral afgeknabbelde takjes, maar sinds een tijdje ook geveld knotwilgen. Afgelopen voorjaar is zelfs in de Goilberdingervaard een foeragerende bever waargenomen. De dichtstbijzijnde burcht met een familie van de bever is aanwezig in de Bosscherwaarden.

De Europese bever is het op-één-na-zwaarste knaagdier dat nu nog leeft. Bevers zijn met hun zwemvliezen, platte zwemstaart, afsluitbare neusgaten en waterdichte vacht bijzonder goed aangepast aan het waterleven. De bevers maken een echte opmars in Nederland. Sinds ze in 1988 in Nederland zijn uitgezet, nemen de aantallen flink toe. Bevers hebben ook niet veel nodig. Als ze wilgen, kruiden en wat rust om zich heen hebben, blijven ze vaak hangen. Dus het zal niet lang meer duren voordat de bever zich ook gevestigd heeft aan de Culemborgse kant van de Lek.

Zwemmende bever

(Bron: Zoogdiervereniging)

Er worden veel mooie en bijzondere waarnemingen gedaan binnen het werkgebied. Ik wil op deze manier iedereen aanmoedigen om zoveel mogelijk waarnemingen door te geven via waarneming.nl. Het liefst natuurlijk met een leuk verhaaltje of foto erbij van de belevenis. Dit mag ook gemaild worden naar wiegersteen@gmail.com onder vermelding van 'Goed gezien' tussen Lek en Linge. Hierbij moet natuurlijk wel vermeld worden dat voorzichtig om moet worden gegaan met kwetsbare soorten en situaties. Ik ben benieuwd wat komende maanden gaat brengen!

Eerste geval van orpheusspotvogel in werkgebied NVWC

Op 23 mei werd in het Beesdse veld langs de Oude Waag door Roy Slaterus een orpheusspotvogel ontdekt. De vogel zat te zingen in een wilgengriemd. Dit is een wel heel bijzondere ontdekking, daar deze zeer zeldzame soort nog nooit eerder in onze omgeving is waargenomen. Wel was er in de jaren tachtig een mogelijk geval van orpheusspotvogel in de Redichemse waard, maar deze waarneming werd niet goedgekeurd door de zeldzaamhedencommissie. Het is ook pas de vierde waarneming van de soort in heel Gelderland.

Leden van de vogelwerkgroep hebben de soort naderhand teruggevonden op deze plek en er zijn ook geluidsopnamen gemaakt.

De orpheusspotvogel (*Hippolais polyglotta*) is een langeafstandstrekker die voornamelijk in Zuidwest-Europa broedt en overwintert in West-Afrika. Het is een warmteminnende soort die sinds het midden van de 20e eeuw bezig is met een opmars richting het noordoosten. In Nederland worden jaarlijks gemiddeld 4-6 territoria vastgesteld, meestal in Limburg. In het noord-oosten van Frankrijk en in Nederland en België is sprake van overlapping van de broedgebieden van de orpheusspotvogel en de noordelijker voorkomende spotvogel (*Hippolais icterina*), en kunnen er gemengde paren voorkomen. Overigens neemt de spotvogel in stand hier, aan de zuidgrens van het verspreidingsgebied, juist af.

De orpheusspotvogel lijkt zeer sterk op de spotvogel, maar heeft onder meer kortere vleugels, bruinig tot bruingrijze i.p.v. loodgrijze poten en egaler gekleurde vleugels. De zang lijkt enigszins op die van de spotvogel en bosrietzanger en is gevarieerd, snel en kwetterend. Vergeleken met de spotvogel is de zang van de orpheusspotvogel minder krachtig, minder gevarieerd en klinkt iets haastiger. Mist daarnaast de nasale uithalen en bevat ook minder imitaties.

(Bron: o.a. Wikipedia, waarneming.nl).

Waar komt die naam vandaan?

De BBQ-gans

door Ellen Geleedst
foto's Paul van Veen

Het is vandaag 21 april, de dag van de Koningsspelen op de basisscholen in Nederland. Vandaag vrolijk in het oranje geholpen bij het zaklopen en andere Oudhollandse spelletjes op de school van mijn zoon. Ze deden ook moderne spelletjes, maar om de een of andere reden was ik bij de degelijke spelletjes geplaatst. Was me inderdaad op het lijf geschreven. Topdag!

Maar behalve de dag van de Koningsspelen is het ook de dag voor een twee weken durende meivakantie, die we als gezin net als vorig jaar door willen brengen in het Lauwersmeergebied. Door alle vakantievoorbereidingen, drukte op het werk en weet ik wat al niet meer, heb ik nog steeds geen stukje voor dit blad gemaakt. En als we op vakantie zijn, hebben we (gelukkig!) twee weken even geen internet. Ik kijk er nu al naar uit want ook dat is mij op het lijf geschreven. Dus nu het buiten al donker is, ga ik eindelijk eens schrijven over een typische Lauwersmeer-bewoner, zoals ik me al een hele tijd voorneem: de brandgans.

Het Lauwersmeer is trouwens een echte aanrader in deze periode van het jaar. Het is er dan (nog) niet zo druk, maar er is genoeg te beleven voor vogelliefhebbers. Er zijn prachtige broedvogels, maar ook nog een aantal wintergasten. En wat dwaalgasten doen het gebied aan voor ze doorgaan naar het nóg hogere Noorden. Je kunt prima fietsen in het gebied (als je een beetje tegen wind kunt, dan). Leuke dorpjes, ik hoop dit jaar een lokale kluizenaar te bezoeken, een dagje Schiermonnikoog... Genoeg om ons op te verheugen!

Brandganzen

Ik heb al verkapt dat ik deze keer wil schrijven over de brandgans. De titel BBQ-gans is waarschijnlijk niet genoeg aanwijzing, maar ook die naam zal ik verklaren. In deze Hak-al staan nog twee andere artikelen over brandganzen, van de hand van Jouke Altenburg. Die staan garant voor hoogwaardige informatie zodat ik die hier verder maar achterwege laat.

Behalve dan deze twee feiten: Ten eerste dat het in het Lauwersmeer krioelt van de brandganzen. Maar ja, dat is in dit seizoen ook op talloze andere plaatsen in ons land. Rond Culemborg, bijvoorbeeld. Toch is dat feitje wel relevant voor de verklaring van de naam. En ten tweede: een recent berichtje van de site 'Nature Today' dat vertelt over onderzoek naar de

mogelijkheden van brandganzen om klimaatverandering te voorspellen. Het blijkt dat veel arctische broedvogels veel belang hebben bij het bepalen van het juiste moment om te broeden. De tijd waarin rond de poolcirkel jongen vliegklaar gemaakt kunnen worden, is tenslotte beperkt. Op het juiste moment beginnen, is daar veel kritieker dan in onze gematigde zones. Een aanrader, dat artikel.

Braadganzen

Vorig jaar had onze zoon (toen bijna 9 jaar) al gauw door dat er overal brandganzen zaten, maar dan ook echt overal. Je struikelde erover, zeg maar. En dat terwijl hij nu juist de sport aan het ontdekken was van de lange soortenlijst. "Hebben we eigenlijk al een waterhoen?" Heeft ons nog moeite gekost om die ergens op te sporen. Allemaal voor de soortenlijst van de vakantie. Maar die brandganzen, dat was voortdurend de afdeling "die Hak-al". Toen het hem echt de keel uit begon te hangen, bedacht hij de naam braadgans. Een beetje om de soort te straffen, geloof ik. Net zoals mijn echtgenoot bij het zien van een lammetje niet meedoet aan de vertedering of het enthousiasme van andere mensen, maar steevast: "Mmm, lekker!" zegt. Zo kreeg de brandgans de naam braadgans van onze zoon.

BBQ-gans

Waar komt de naam brandgans nu vandaan? Deze naam heeft hij gekregen vanwege de zwarte kleur van de nek. Het stamt van het Oudnoorse 'brandr', dat brandend stuk hout betekent. De kleur van verkoold hout komt overeen met de zwarte hals. Hij wordt ook wel simpelweg Brand genoemd, of Brandeend in sommige streeknamen. Overigens is het Duitse 'Brandente' een bergeend en geen brandgans. Maar die heeft wel een donkere hals (zij het niet zwart) en daarom wordt vermoed dat ze wel de zelfde oorsprong hebben.

Ik vind persoonlijk wel dat de brandgans de meeste aanspraak mag maken op de naam die verwijst naar een verkoold stuk hout. Alsof hij gebraden wordt, of geroosterd op verkoold hout. In dat opzicht zou Barbecue-gans misschien nog wel een perfectere naam zijn.

Met de klimaatverandering die gaande is, lijkt het barbecueseizoen zich ook steeds te vervroegen. Dit jaar kon je begin april al barbecueën, voor wie daarvan houdt. Zelf ben ik bepaald geen liefhebber. Te veel verkeerde ervaringen, met van binnen rauw vlees en van buiten de kleur van een brandhalsgansnek! Geef mij in april en begin mei maar brandganzen in het Lauwersmeergebied in plaats van hamburgers klaargemaakt op verkoold hout. Nog voor de ganzen op de wieken gaan naar het arctisch gebied, hoop ik er vanaf morgen weer van te genieten!

Turkse tortel broedt in klimop

De Turkse tortel als buur

door Annette van Berkel
fotografie Kars Veling

Ik denk al heel lang heel negatief over duiven. En dan bedoel ik vooral houtduiven en Turkse tortels. Ze zijn groot en lomp. Het zijn vreetzakken die doorgaans dát eten wat niet voor hen bedoeld is. Ze maken vieze poepplekken en hun gekoer is nu ook niet het mooiste hoogstandje in vogelzang. Maar alles is veranderlijk... En dat begon met Turkse tortels

In de winter voer ik als vogelliefhebber uiteraard de tuinvogels. Iedereen behalve ... de duiven. Tegenwoordig heb je prachtige kooien om over de voedertafel te plaatsen zodat alleen kleine vogels ervan kunnen eten. De duiven en de kauwen dus niet!

Maar ja, dan zie je die Turkse torteltjes, meestal met zijn tweeën, om die kooi heen lopen. Elke dag weer proberen ze of ze er bij kunnen. En elke dag kan dat niet.

Vasthoudend zijn ze maar wel een beetje dom, denk ik dan.

Maar hoe dom is dat als ik een keer de deur vergeet dicht te doen: de Turkse tortel zat er direct in?

Flutnestbouwer

Ik heb me altijd afgevraagd hoe een vogel als de Turkse tortel zo succesvol kan zijn. Het beest bouwt een nest van niks. Enkele

Turkse tortel bij toegang nest

takken worden in de struiken of op een tak geplaatst. Vervolgens worden er twee eieren in gelegd. Die zo gauw er een zuchtje wind langskomt naar beneden storten met nest en al.

In onze klimop hebben ze het al twee keer geprobeerd met eierstruif op het terras als resultaat.

Hoe het toch lukt

Ondertussen bouwen de merels al jaren meerdere nesten in onze klimop. Er zitten er inmiddels al heel wat. Op een gegeven moment zat er een merelnest op een ook voor tortels toegankelijke plek. En jawel: de takjes werden nu op het merelnest geplaatst. En zie: een stabiel nest!

Je krijgt dan ineens een heel andere kant van de Turkse tortel te zien: Zorgzaam doen ze alles samen: nest bouwen, broeden, jonkies warm houden en voeren.

Lomp blijven ze wel: ik zag een van de duiven een ei uit het nest lopen. Maar al met al is er tweemaal een jong groot geworden in de klimop!

Houtduif

Afgelopen voorjaar zaten ze met het nest aan de andere kant van het huis in de vuurdoorn. Ook nu weer op een oud merelnest. Twee duivenkinderen groeiden er groot. Houtduiven die ook wel interesse hadden voor deze nestplek werden verwoed aangevallen en met snavel en vleugels bewerkt. Exit houtduif.

Ekster

Toen pa en ma Turkse tortel in de tuin onder het nest een vetbol in stukjes hakten (daar zitten tenslotte ook zaadjes in) probeerde een argeloze ekster die vetbol even af te pikken. Nu dat heeft hij geweten. Twee Turkse tortels sprongen boven op hem en hakten op hem in. Hij vluchtte onder de auto die onder de carport

stond. De duiven erachteraan. Even later kwam hij eronder vandaan stuiven met al zijn veren alle kanten op! Hij durfde niet meer bij de bol te komen als de duiven in de buurt waren. De jongen heeft hij niet ontdekt.

Respect

Ik was diep onder de indruk. Zo doen ze het dus! Nest van een ander als bodem gebruiken en belagers in elkaar timmeren. Daarom zijn Turkse tortels dus succesvol.

En zo ben ik dus anders gaan denken over deze duifjes.

Ik heb nog steeds een kooi over de voertafel staan. Maar laat zo nu en dan wat voer (of een vetbol) slingeren...

door Tijn Smeeman

Dier van 't kwartaal

Oranjetipje

Herkenning: Deze vlinder heet zo omdat de mannetjes vleugelpunten hebben. Bij vrouwtjes ontbreekt deze. Maar allebei hebben ze op de onderkant van de vleugels een bruingroene geruite tekening.

Voorkomen: Vrij algemeen in graslanden en in bermen langs bosranden.

Waardplant(en): Een waardplant is de plant waar een bepaalde vlinder zijn eitjes legt. De rupsen zijn namelijk erg kieskeurig, een andere plant eten ze niet. Vooral pinksterbloem en look-zonder-look.

Woppen en raadsels

Hoe noem je een koe die door een tornado is opgezogen?

Antwoord: een Milkshake

Twee slakken hebben ruzie. Zegt de een: 'Ik wil het goed maken.'
Antwoordt de ander: 'Slijmerd!'

Ga je ook mee naar buiten?

Ben je een kind dat houdt van de natuur en altijd op zoek is naar bijzondere dingen? Dan is de jeugdclub van de Natuur en Vogelwacht echt iets voor jou!

De jeugdclub organiseert op zeker één zaterdagmiddag van de maand een activiteit die ongeveer twee uur duurt. We trekken erop uit met verrekijkers om vogels te spotten en naar ze te luisteren.

We zoeken naar sporen en kruipen naar een holletje. We gaan met bakjes en schepnetten op ontdekkingsstocht in sloten en moerassen of we zoeken stenen langs de Lek. We pluizen uilenballen uit, maken vetbollen of timmeren een voederplank. Soms hebben we een speciale gast die heel veel kan vertellen over vogels, vlinders, insecten of stenen. En ... we zorgen ook voor wat te drinken met iets lekkers erbij!

Lid worden

We willen natuurlijk graag dat je lid wordt. Je mag eerst drie keer meedoen om te kijken of je het leuk vindt. Je mag ook een vriend of vriendinnetje meenemen.

Als je ouders/verzorgers al lid zijn, kost het lidmaatschap € 10 per jaar in plaats van € 20.

Het aanmeldingsformulier staat op onze website: www.nvwc.nl, vul dit samen met je ouders/verzorgers in en stuur het naar ledenadmin@nvwc.nl.

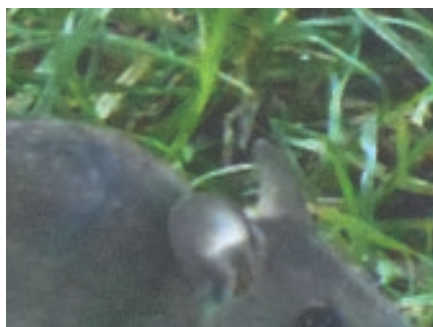
Wil je meer weten?

Op www.nvwc.nl vind je het jaarprogramma met alle jeugdactiviteiten.

Een mailtje sturen kan ook, naar jeugdcoor@nvwc.nl.

Wat is dit?

Hieronder zie je een stukje van een foto. Weet jij welk dier dit is?

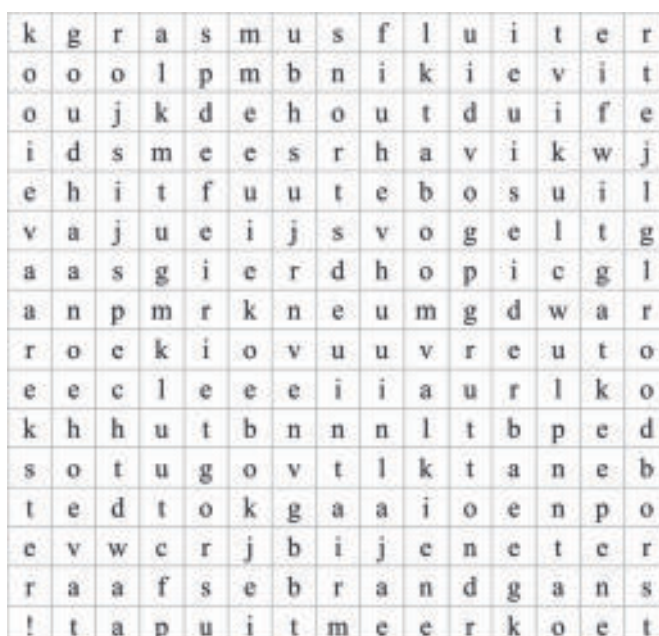
Oplossing vorige keer:

Een (wilde) eend

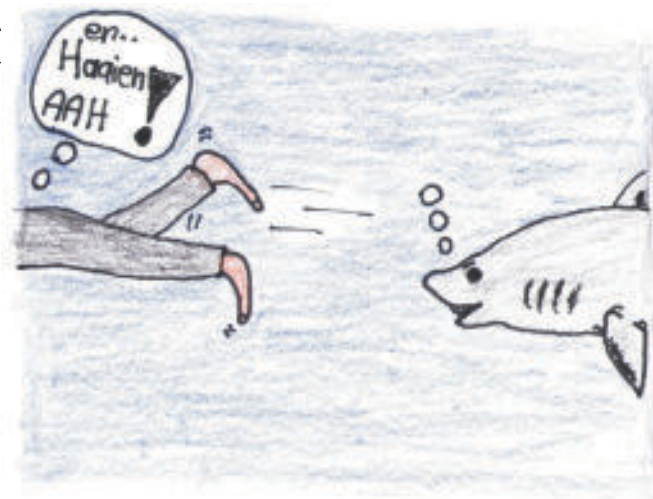
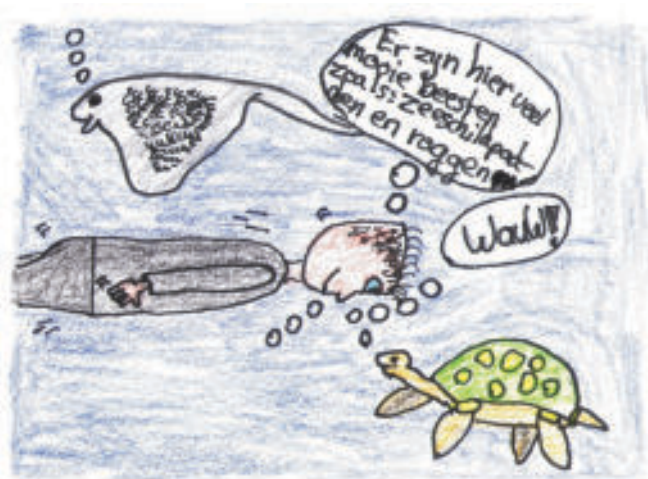

Oplossingen
Wat is dit? en
Woordzoeker
zie pag. 30

Woordzoeker

Ooievaar - goudhaan - grasmus - houtduif - snor - specht - houtduif - witgat - bosuil - ijsvogel - brandgans - aasgier - oehoe - bijeneter - boomvalk - gaai - groenling - kluut - grutto - pestvogel - eider - raaf - meerkoet - roodborst - alk - tapuit - rietgors - kneu - fluit - mees - bokje - havik - hop - fuut - keep - vink - sijs - wulp

De focus op ...

De natuurtuin van de NVWC

door Frans Waroux

Je moet er toch niet aan denken. De NVWC als vereniging, ondergebracht in de kelder van de oude Parkschool aan de Parklaan, wat nu een Buurthuis is. De Salaamander. Dat zou het nieuwe onderkomen worden voor de NVWC na het vertrek uit de Ketelvink aan de Middelcoopstraat.

Gelukkig dat op het allerlaatste moment de Scouting met ons in contact trad. Dit naar aanleiding van een bericht in het AD. Na diverse locaties in Culemborg te hebben bekeken was dit aanbod een schot in de roos. Een eigen ruimte voor vergaderingen. Een grote ruimte waar lezingen e.d. konden worden gegeven en ... een tuin.

Een tuin over de volle lengte van het gebouw van de Scouting. Toen wij daar voor het eerst kwamen, was het volledig begroeid met brandnetels en wilde braam. Op dit stuk grond, wat je eigenlijk geen tuin mag noemen, mochten geen activiteiten worden ontwikkeld. Twee keer per jaar kwam een van de vaders van een lid van de Scouting met een tractor langs om de brandnetels en bramen te maaien en af te voeren. Een uitdaging voor de NVWC om daar enige verandering in te gaan aanbrengen.

Wortelstokken eruit

Er werd een plan opgesteld dat simpel aangepast kon worden en conform dat plan zijn de leden van de Klusgroep aan de slag gegaan. De wortelstokken van de brandnetel moesten eruit en de uitlopers van de wilde braam werden daarbij mee genomen. Stukken van enkele vierkante meters werden schoongemaakt en daarbij kwamen we tot de ontdekking dat er net onder de eerste laag grond volop stenen en puin te vinden waren. Dat was dus de reden dat er niets mocht gebeuren met dat stuk land. Vervuild of niet, er mocht niets mee worden gedaan.

Toch zijn we er mee aan de gang gegaan. Er werd een stuk afgebakend tot hoe ver we in eerste aanleg met de geplande werkzaamheden zouden beginnen. Allereerst kwam er een flinke compostbak waar al het maaisel in werd gestort. En die bak werkte als een tierelier. Lekker warm zodat we bij het omzetten in oktober vorig jaar zo maar op een muizennest stuitten. Een stuk of vijftien muizen, groot en klein, moesten op zoek naar nieuwe huisvesting.

Houtsnipperpad

Er werd een houtsnipperpad aangelegd waarvoor gemeente Culemborg de houtsnippers aanleverde en die daarna met kruiwagens naar de juiste plek werden getransporteerd. Van het hout van de wilgen die rond de locatie van onze burens, de Jeu de Boule-club, staan en die door de Klusgroep zijn geknot, werd een takkenhaag als afrastering van de tuin gemaakt. Mogelijk dat daarin, in het voorjaar door een merel, een heggenmus of een winterkoninkje wordt genesteld. Ook egels zouden daar een mooie schuilplaats in kunnen vinden.

Er zijn ook een flink aantal inheemse struiken geplant. Leo en Johan konden bij een gespecialiseerd tuincentrum een gevarieerde keus maken. Van enkele soorten zijn meerdere exemplaren aangeschaft en hopelijk kunnen we straks genieten van de rode kornoelje, de sleedoorn en de meidoorn, de liguster, de hondsroos, het krentenboompje, de Gelderse roos, de vlier, de geoorde en de grauwe wilg, de vlinderstruik, de kardinaalsmuts, de vuilboom en de lijsterbes. Soorten waar vogels, vlinders en heel veel insecten op af komen.

Maagdenpeer

Wanneer je naar de manage gaat, heeft zich, rechts tegen het talud, spontaan een forse collectie sneeuwkllokjes en winterakonieten gevestigd. Kortom, het zal best nog wel een aantal jaren duren maar het stuk grond waar eerst de brandnetels meters hoog stonden en de wilde braam welig tierde, gaat zich nu in iets ontwikkelen wat niemand van tevoren had durven dromen.

Tel daarbij op dat Johan drie struik-perenbomen heeft kunnen bemachtigen die in het verlengde van de rij knotwilgen zijn geplant. Dit is een oud Hollands ras, 'de maagdenpeer', geschikt als handpeer mits op het juiste moment geplukt. In harde toestand geschikt als stoofpeer; de kleipeer. Deze stoofpeer, waarvan het ras wellicht al rond 1700 in Nederland is ontstaan, is een Frans ras namelijk de Précoce de Trévoux. Deze stoofpeer, is speciaal aan het einde van de 19e eeuw ontwikkeld als een gastronomische delicatessé. En zo iets is dus allemaal aan de Steenovenslaan te vinden.

Eerder, toen wij kennis maakten met de Scouting, stonden er al een appel- en een perenboompje. Beide van een voor ons onbekend ras. De appelboom heeft afgelopen jaar al een hoeveelheid smakelijk fruit opgeleverd. De perenboom heeft kennelijk nog wat langere tijd nodig om vruchten te produceren.

Gemengd zaaigoed

Er wordt door de Klusgroep natuurlijk veel energie in de tuin geïnvesteerd. Dit gaat op termijn zeker leuke resultaten opleveren. Op de schoongemaakte stukken grond wordt gemengd zaaigoed gestrooid wat zo straks beslist voor leuke verrassingen kan gaan zorgen. Wij zijn benieuwd en zullen u zeker op de hoogte houden.

Mocht u interesse hebben om ook eens de handen uit de mouwen te steken en een bijdrage aan de ontwikkeling van deze tuin te geven, schroom niet en kom op een woensdagochtend naar De Steenuil. A) u bent van harte welkom, B) u drinkt gezellig een kopje koffie of thee mee en C) u kunt een leuke, persoonlijke bijdrage leveren aan de totstandkoming van een echte natuurtuin.

De knotwilgen bij onze burens worden door Leo en Yme Jan vakkundig gesnoeid. De takken worden gebruikt voor de afzetting van de natuurtuin.

Een pol winterakonieten spontaan opgekomen na het planten van een aantal inheemse struiken.

De bouw van de levende ingang van de natuurtuin.

Een deel van de nieuwe aanplant van inheemse soorten die op termijn een mooie, wilde bossage moeten gaan opleveren.

De drie perenboompjes waarvan we hopen dat zij de verplanting goed gaan overleven.

De ingang van de natuurtuin in volle glorie - Aan beide kanten zijn nog enkele klimmers gepland om zo straks het aanzien nog fraaier te maken.

Portret van een brandgans

Tekst en fotografie: Jouke Altenburg

Wie: Brandgans YC-WE

Laatste aflezing: 2 maart 2016

Leeftijd: minstens 15 jaar

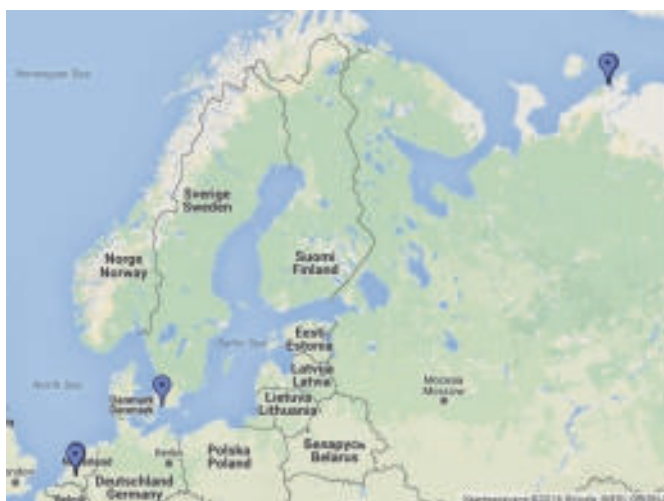
Broedgebied: Kolokolkova Bay

Overwinteringsgebied: westelijk rivierengebied

Nu de winter op zijn eind loopt, maakt een aantal vogelsoorten dat in arctische streken broedt zich op voor de lange reis naar hun broedgebieden. De brandgans is er een van.

Herkenning

Kleurringen zijn een waardevol middel om vogels bij leven in het veld als individu te herkennen. Voor elke soort zijn andere kleuringschema's. Om de linker poot heeft onze brandgans een gele ring (Y=Yellow) met een zwarte C als inscriptie, om de rechterpoot een witte ring (W van white) met drie zwarte banden. Omdat drie zwarte banden op een toetsenbord niet ingevoerd kunnen worden, is ervoor gekozen die met de letter E in de database te registreren. De life history van YC-WE op www.geese.org vertelt een aansprekend verhaal.

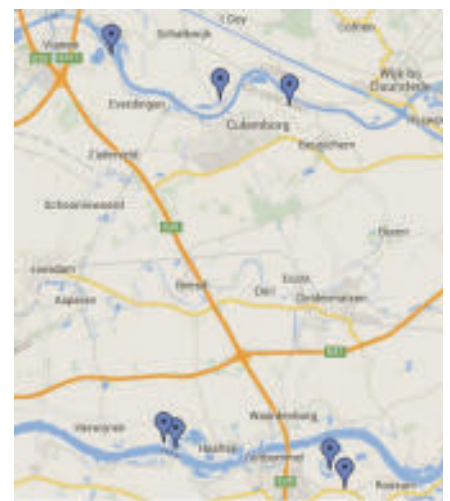

Figuur a. Landen waar brandgans YC-WE is afgelezen

Levensverhaal

YC-WE is als adult vrouwtje op 6 augustus 2003 geringd in Kolokolkova Bay, hemelsbreed zo'n 660 km ten noordoosten van Archangelsk (figuur a). Na het broedseizoen ruien volwassen ganzen hun veren. Dan kunnen ze drie tot vier weken niet vliegen.

Met geduld en goede terreinkennis kunnen ruigroepen in een fuik worden gedreven, waarna ze worden geringd, gemeten en gewogen. Dat is naar alle waarschijnlijkheid ook met YC-WE gebeurd.

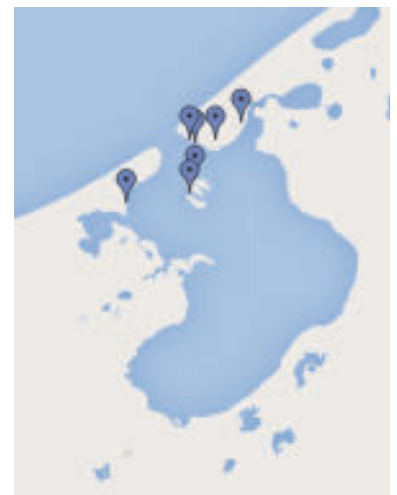

Figuur b. Winterafleeslocaties van YC-WE

De ringer van YC-WE was Henk van der Jeugd, directeur van het Nederlandse Vogeltrekstation en bekend

brandgansonderzoeker. Een Nederlandse ringer die actief is in Rusland? Dat lijkt misschien vreemd, maar er is een eenvoudige verklaring. In 1993 stelde de Russische staat, mede door een Nederlandse lobby, het Groot Arctisch Natuurreservaat in. De oppervlakte? Zo groot als Nederland! Na 1993 vertrok (vrijwel) jaarlijks een Nederlandse expeditie naar dat gebied om de ecologie van de toendrasoorten te onderzoeken. Barwolt Ebbinge verhaalt er boeiend over in het boek 'de Rotgans': zeer aanbevolen!

Aan het eind van de winter na het ringjaar wordt YC-WE op 5 maart 2004 door Wim Jongejan afgelezen bij de Stuw van Hagestein (figuur b). Half augustus van dat jaar is de vogel weer aanwezig in Kolokolkova Bay, evenals in 2005, 2006 en 2007 (figuur c). In december 2004 wordt de vogel tweemaal afgelezen in

Figuur c. Broedvogelaflezingen Kolokolkova Bay

de Kil van Hurwenen en in maart 2005 tweemaal in de nabijgelegen Crobse waard (figuur b). Op 20 oktober 2006 werd de enige tussenstopwaarneming gedaan in de buurt van Malmö, Zweden (kaartje a).

Op 12 februari 2009 start met de waarneming in de Steenwaard een opmerkelijk trio februariwaarnemingen rond Culemborg. De vogel blijft daarna zeven jaar buiten beeld tot ze op 4 februari 2016 in de Beusichemse waard wordt afgelezen door Stef Waasdorp, de grauwe klauwierenexpert van de Stichting Bargerveen. Op 12 februari 2016 is YC-WE eveneens in de Beusichemse waard afgelezen door de auteur en Mario Huizinga.

Op 5 maart 2016 is de vogel nogmaals afgelezen (JA). YC-WE is dan, naar alle waarschijnlijkheid, minstens 15 jaar oud, want ze is als adulte broedvogel geringd en brandgansvrouwtjes nemen bij een gemiddelde leeftijd van 2,5 - 3,2 jaar deel aan het broedproces. De startleeftijd voor deelname aan het broedproces hangt mede af van de broeddichtheden (van der Jeugd 2012). Brandganzen kunnen meer dan 25 jaar oud worden.

Naschrift

Op het moment van afronden van dit artikel (medio februari 2017) zijn nog steeds grote aantallen brandganzen in het werkgebied aanwezig. Op basis van www.geese.org is YC-WE sinds 2 maart 2016 niet meer afgelezen, al hebben diverse NVWC'ers in de afgelopen wintermaanden heel wat brandganspoten door de telescoop gecontroleerd.

Bronvermelding

Van der Jeugd H.P. (2012) Populatiodynamische parameters van brandganzen in Nederland. Vogeltrekstationrapport 2012-02. Vogeltrekstation. Wageningen.

Ebbing B. (2014) De Rotgans. Uitgeverij Atlas contact - Amsterdam. www.geese.org

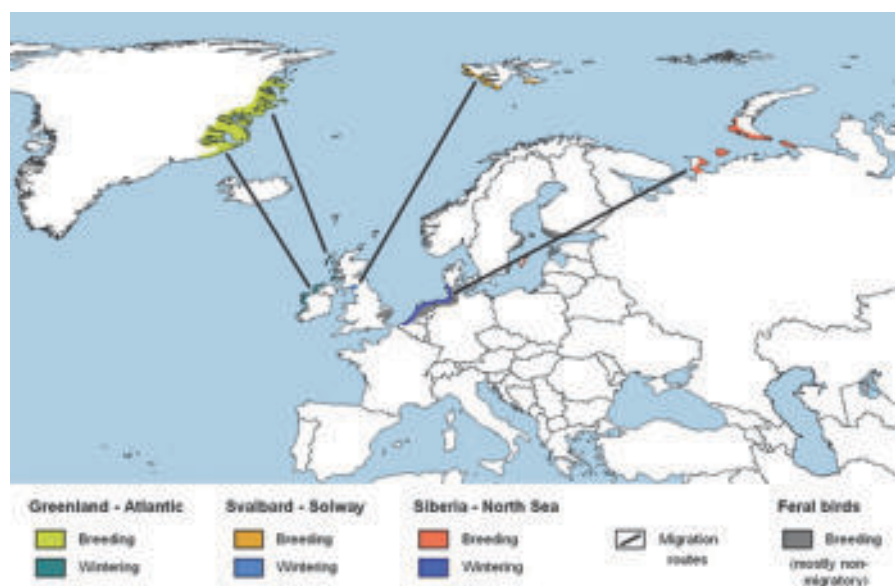
Brandgans als broedvogel in de kijker

Tekst en fotografie:
Jouke Altenburg

We kijken er niet meer van op: brandganzen zijn het hele jaar door in de het werkgebied te zien. Je zou haast vergeten dat dit eigenlijk pas van relatief recente datum is. Dit artikel zet de beschikbare kennis over het voorkomen in de broedtijd op een rij. Hoe goed hebben we als NVWC deze ontwikkeling vastgelegd?

De wereldwijde brandganspopulatie bestaat uit drie deelpopulaties, broedend op Groenland, Spitsbergen en Rusland. Kliffen en eilandjes vormen de ‘traditionele’ broedplekken, betrekkelijk veilig voor predatoren als poolvos of ijsbeer. [N.B. Onderzoek van o.a. Jouke Prop - Rijksuniversiteit Groningen - heeft aangetoond dat ijsberen de laatste jaren door de krimpende oppervlakte zee-ijs in toenemende mate onder meer brandganzen en hun nesten prederen, omdat zij lastiger op robben kunnen jagen (www.research.net).]

De drie brandganspopulaties hebben elk een eigen overwinteringsgebied. Dit artikel beperkt zich tot de Russische populatie, die van oudsher in Noord-Duitsland en Nederland overwintert.

Figuur a. Broedplaatsen, trekroutes en overwinteringsgebieden van de drie deelpopulaties. Bron: www.common.wikimedia.org

Groei in aantallen en omvang noordelijke broedgebieden

Aan het begin van de jaren zestig werd de Russische flywaypopulatie geschat op een kleine 20.000 vogels (Boyd 1961 in Kleefstra 2014). Het is aannemelijk dat deze populatie heden ten dage uit meer dan een miljoen vogels bestaat (Hornman et al. 2014). Deze spectaculaire toename van de aantallen is hand in hand gegaan met een uitbreiding van het broedareaal. Vanuit de oorspronkelijke broedgebieden op Nova Zembla en Vaygach werd de gehele kust van de Barentszee westwaarts gekoloniseerd, tot het Kola schiereiland. Vanaf 1971 werd in het Oostzeegebied gebroed, met het Zweedse eiland Gotland als voornaamste centrum. De uitbreiding in het Oostzeegebied heeft tal van nieuwe vestigingen op het Zweedse vasteland en in Denemarken tot gevolg gehad (Van der Jeugd). En de brandgans is ook in Nederland en Duitsland broedvogel geworden (o.a. Lensink 1996).

Er zitten verschillende belangrijke 'drivers' achter die enorme populatiegroei. Twee belangrijke spelen in Nederland. Brandganzen profiteren 's winters van het eiwitrijke raaigras waar de intensieve Nederlandse melkveehouderij de laatste decennia op is gebaseerd. Ook de relatief zachte winters van de laatste dertig jaar zullen een positief effect hebben gehad op de overleving van de overwinterende ganzen. Verder verbeterde in tal van landen de bescherming (Vogelbalans 2013) en moet ook het broedsucces op orde geweest zijn.

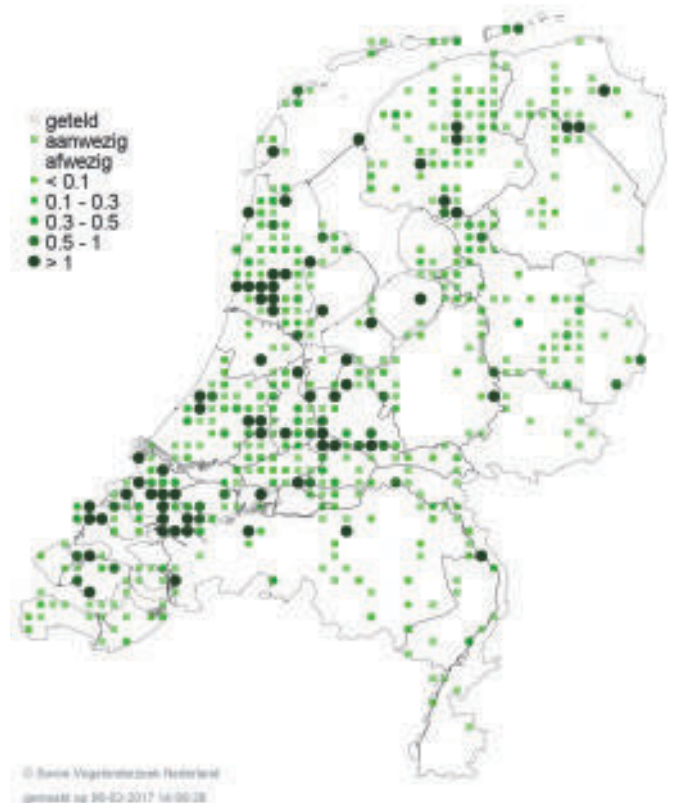
De brandgans als Nederlandse broedvogel

Sinds 1984 broedt de brandgans jaarlijks in Nederland (Lensink 1996; Sovon 2002), vooral in het Zeeuwse Deltagebied. Vermoedelijk gaat het voor een deel om losgelaten/verwilderde dieren uit watervogelcollecties en aangeschoten 'wilde' vogels (Bijlsma et al. 2001) (Lensink 1996). Maar ringonderzoek heeft uitgewezen dat ook in Rusland en Zweden geboren brandganzen zich in Nederland vestigen en omgekeerd (div. bronnen in Kleefstra 2014). De stand werd voor 1994 geschat op meer dan 70 paren (Lensink 1996). Hoe anders was dat zes jaar later: in de Atlas van de Nederlandse Broedvogels (Sovon 2002) werd de broedpopulatie voor het tijdvak 1998-2000 geschat op 750 - 1.100 broedparen. In 2005 telde de Nederlandse brandganspopulatie al bijna 6.000 broedparen. De omvang werd voor 2012 geschat op 8.900 - 25.500 paren (Schekkerman 2012).

Door de Deltawerken (sluiting Krammer-Volkerak in 1987) en het project Ruimte voor de Rivier (eind 20ste eeuw) kwamen voor de brandgans meer broedgebieden in waterrijke gebieden beschikbaar, zoals de Hellegatsplaten. Het noodzakelijke kuikenland in de vorm van extensief begraasde natuurontwikkelingsterreinen lag in deze gebieden onder loop- en zwembereik voor gezinnen met kuikens (Van der Jeugd 2006).

Rond de eeuwwisseling ligt het zwaartepunt van de Nederlandse broedpopulatie in het noordelijke deel van de Zeeuwse Delta (Sovon 2002). De doorgaans koloniegewijs broedende brandganzen kunnen echter ook predatoren aantrekken. Zo toonde Kleefstra (2014) in de Oude Venen (FrI) met gekleurringde vogels aan dat predatie door vos en bruine rat leidde tot een herverdeling van de kolonie over omliggende gebieden en dispersie tot in Duitsland.

De voorlopige verspreidingskaart van het lopende atlasproject (figuur b) duidt op flinke aantallen broedende brandganzen in de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Zeeland en Utrecht. De kaart toont voor elk atlasblok het gemiddelde aantal territoriumwaarnemingen per kilometerhoktelling (2x 8) als maat voor de talrijkheid.

Figuur b. Voorlopige broedvogelverspreidingskaart 2012-2016 (Sovon, Vogelatlas)

De brandgans als regionale broedvogel

Start in de uiterwaarden

Vermoedelijk is de start van de brandganspopulatie langs de Nederrijn/Lek veroorzaakt door het verwilderen van dieren uit een watervogelcollectie in de Bosscherwaarden bij Wijk bij Duurstede (Lensink 1996). Deze vogels kunnen zijn aangevuld met wilde trekvogels. Onder meer op het eiland bij het stuwcomplex van Hagestein, slechts enkele kilometers ten westen van het werkgebied, is een flinke kolonie ontstaan.

Losse waarnemingen

Een grasduinactie in het NVWC-archief (nwc.waarneming.nl) leverde de volgende broedindicerende gegevens op (tabel 1).

Deze waarnemingen geven niet één op één een betrouwbare indicatie over de aantallen broedparen in het werkgebied. Er mag namelijk niet zonder meer worden aangenomen dat de waargenomen paren met jongen daadwerkelijk in het werkgebied

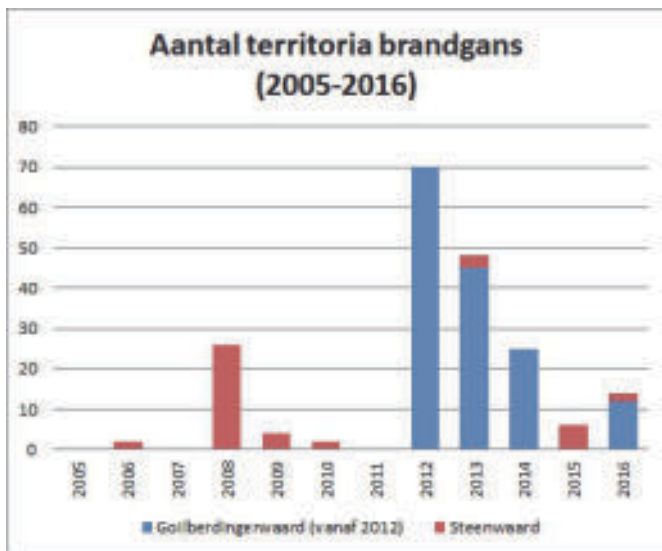
Tabel 1. Historische waarnemingen van broedende brandganzen in het NVWC-werkgebied (www.nwc.waarneming.nl)

Jaar	Omschrijving	Waarnemer
2007	adulten in broedseizoen in 'de Heul' en Steerwaard	Pim Friling
21-5-2008	Lazaruswaard - nestindicerend gedrag	Ralph Smits
1-6-2008	Steerwaard - met jongen	Pim Friling
15-5-2010	Everdingerwaard - met jongen	Tamara Jansen
29-5-2011	Steerwaard - met jongen	Ted van der Knapp
31-5-2012	Everdingerwaard - met jongen	Ellen de Bruin
20-5-2014	Lingebocht - Geldemaisen - met jongen	Louis van Oort
22-5-2014	Steerwaard - met jongen	Hans Kunstman
9-5-2015	Golberdingerwaard - nestindicerend	Jan Buys
17-5-2015	Steerwaard - met jongen	Jan Buys

hebben gebroed. Ganzen kunnen namelijk aanzienlijke afstanden met kleine donsjongen afleggen (www.sovon.nl/nl/soort/1670). Daarom moet naar broedende vogels / bewoonde nesten worden gezocht.

BMP-tellingen

Een aantal uiterwaarden langs de Lek wordt met enige regelmaat op broedvogels geteld volgens de BMP-methode (van Dijk & Boele 2011). De inventarisaties van de Baarsemwaard (2012, 2013, 2016) hebben geen broedgevallen van brandgans opgeleverd. De Goilberdingerwaard is in 2000 en vanaf 2012 jaarlijks op broedvogels onderzocht (met uitzondering van 2015). De voormalige groepsschuilplaatsen ('bunkers'), die in dit gebied in het water liggen, bieden een veilige broedlocatie. Het lijkt er wel op dat de brandganzen nestplaatsconcurrentie ondervinden van grote Canadese ganzen, die hun directe nestomgeving fel 'verdedigen', waardoor de toch al beperkte beschikbare broedruimte verder wordt verkleind. Naast de actieve broedparen is in de Goilberdingerwaard jaarlijks een flinke 'surplus populatie' brandganzen aanwezig, die niet tot broeden overgaat. In 2016 betrof dit ca. 100 exemplaren, waaronder ca. 35 stellen die 'gepaard' optrokken. Figuur c geeft het jaarlijkse aantal broedparen in de Steenwaard (een fraaie BMP-reeks van Jan Buijs) en de Goilberdingerwaard weer. We zien dat het aantal broedparen afneemt, al is mogelijk in 2012 en 2013 het totaal aantal paren voor de Goilberdingerwaard overschat, omdat onvoldoende voor 'surplus-vogels' is gecorrigeerd.

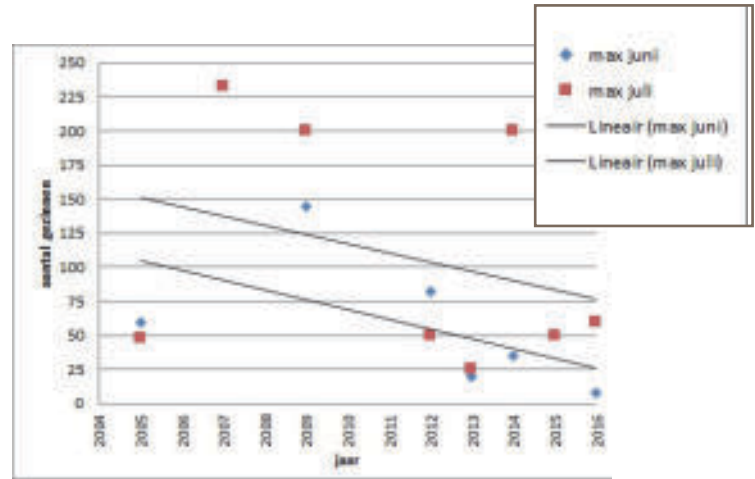

Figuur c. Tijdens BMP-tellingen vastgelegde broedgevallen brandgans in Goilberdingerwaard (vanaf 2012 m.u.v. 2015) en Steenwaard (2005-2016)

Jan Buijs heeft ook gelet op de gezinnen met opgroeiende kuikens. Hij meldt dat de Steenwaard in het verleden in juni en juli van groot belang was als 'kuikenland' voor paren met jongen. Uit zijn gegevens zijn de maandmaxima van de gezinnen voor de maanden juni en juli gehaald. Vergelijken we figuur c met figuur d dan kunnen we concluderen dat hoge maxima voor 2007 en 2009 niet alleen uit de Steenwaard afkomstig geweest kunnen zijn. De Steenwaard fungeerde blijkbaar als regionaal opgroei gebied. De trendlijnen in figuur d zijn voor beide maanden negatief.

Gebiedsdekkende tellingen: de atlasprojecten

Uit de tweede Atlas van de Nederlandse Broedvogels (Sovon 2002) valt op te maken dat de brandgans zich al in de regio gevestigd had in de blok 38-28: aantalsklasse 4-10 exx., status 'zeker broedend'. Maar dit blok ligt net ten westen van het NVWC-werkgebied. De atlasblokken van ons werkgebied zijn blanco.

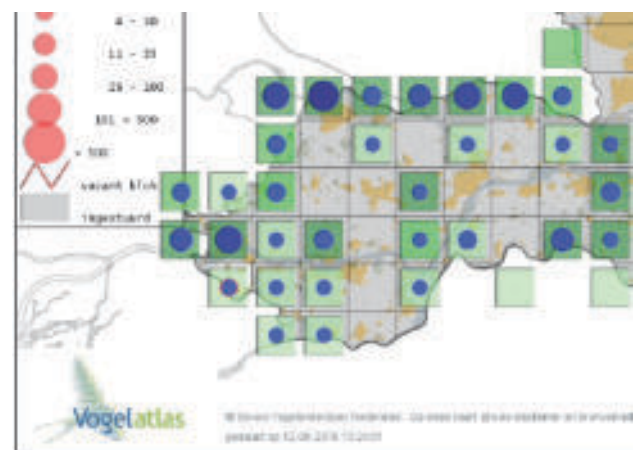

Figuur d. Maximaal aantal exemplaren van in juni en juli foeragerende brandgansgezinnen in de Steenwaard, met trendlijn (bron: pers. archief Jan Buijs).

Van 2013 tot en met 2015 is ook onze regio in het kader van het lopende atlasproject integraal op broedvogels onderzocht. Dit leverde het volgende beeld op: figuur e en tabel 2. We zien dat de regionale broedgevallen zich vooral concentreren langs de Lek (van west naar oost de atlasblokken 38-28, 39-21, 39-22 en 39-23). De komkleigebieden ten zuiden van de bebouwde kom van Culemborg zijn (vrijwel) leeg. In de omgeving van de Korne/Linge en langs de Diefdijk (Wiel van Bassa) komen ook brandganzen tot broeden.

Tabel 2. Geschat aantal broedende brandganzen en mate van broedzekerheid per atlasblok 2012-2015 (van boven naar beneden en links naar rechts). Bron: www.vogelatlas.nl

Atlasblok	Aantalsklasse	Broedzekerheid
38-28	26-50	zeker
38-38	4-10	waarschijnlijk
39-21	51-100	zeker
39-31	x	
39-41	x	
39-22	4-10	zeker
39-32	1-3	mogelijk
39-42	x	
39-23	11-25	zeker
39-33	x	
39-43	1-3	zeker

Figuur e. Uitsnede uit de voorlopige Gelderse broedvogelverspreidingskaart voor brandgans (www.vogelatlas.nl)

Tot slot

Het heeft er alle schijn van dat de brandgans pas na de eeuwwisseling in het NVWC-werkgebied is gaan broeden. Deze reconstructie laat zien dat op basis van NVWC-bronnen het verschijnen van de brandgans als broedvogel maar beperkt kwantitatief kan worden gedocumenteerd. We hebben geen langjarige BMP-telreeksen van de relevante gebieden.

De brandgans kwam tot voor kort ook 's winters niet voor in het NVWC-werkgebied. Het is de bedoeling om aan de hand van de langlopende dataset van de maandelijkse watervogeltellingen langs de Lek (in de maanden met een 'R') het wintervoorkomen in een vervolgartikel te reconstrueren.

Dankwoord

De BMP-tellingen in de Baarsemwaard zijn uitgevoerd door Camiel Heunks. De Goilberdingerwaard is sinds 2012 op broedvogels geteld door Ries van Griensven, Berry Lucas en de auteur. Jan Buijs stelde per ommegaande zijn gegevens over broedende en opgroeiende brandganzen in de Steenwaard ter beschikking. Cees Witkamp leverde waardevol commentaar op een eerder concept.

Bronvermelding

- Bijlsma R.G., Hustings F. & Camphuysen C.J. (2001). Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland deel 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij. Haarlem/Utrecht.
- Boele A., van Bruggen J., Hustings F., Koffijberg K., Vergeer J.W. & van der Meij T. (2016). Broedvogels in Nederland in 2014. Sovon-rapport 2016/04. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- van Dijk A.J. en Boele A. (2011). Handleiding Sovon Broedvogelonderzoek. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Hornman M., F. Hustings, K. Koffijberg, O. Klaassen, R. Kleefstra, E. van Winden, Sovon ganzen en Zwanenwerkgroep & L. Soldaat (2015). Watervogels in Nederland 2012/2013. Sovon-rapport 2015/01. Nijmegen.
- van der Jeugd H.P., Voslamber B., van Turnhout C., Sierdsema H., Feige N., Nienhuis J., & Koffijberg K. (2006). Overzomerende ganzen in Nederland: grenzen aan de groei? Sovon Onderzoeksrapport 2006/02. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- van der Jeugd H.P. (2012). Populatie-dynamische parameters van brandganzen in Nederland. Vogeltrekstationrapport 2012-02. Vogeltrekstation. Wageningen.
- Kleefstra R. (2014). Gotland in het klein, broedende brandganzen in de Oude Venen in 1999-2010. Limosa 87: 193-202.
- Lensink R. (1996). Vreemde vogels in de Nederlandse avifauna: verleden, heden en wat voor een toekomst. Vogeljaar 44: 145-164
- Lensink R., G. Ottens & T. van der Have (2013). Vreemde vogels in de Nederlandse vogelbevolking: een verhaal van vestiging en uitbreiding. Limosa 86: 40-67.
- Schekkerman H. (2012). Aantalsschattingen van broedende ganzen in Nederland: een evaluatie en kwantificering van de onzekerheidsmarges. Sovon-rapport 2012/34. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Sovon Vogelonderzoek Nederland (2002). Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nederlandse fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis. KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Vogelbalans (2013) Thema 'Ganzen'. Sovon Vogelonderzoek Nederland. Nijmegen.
- Vogelbalans (2015) Thema 'Atlasproject 2013-2015'. Sovon Vogelonderzoek Nederland. Nijmegen.

Websites:

- www.geese.org
www.nwc.waarneming.nl
www.sovon.nl
https://www.researchgate.net/publication/274030769_Climate_change_and_the_increasing_impact_of_polar_bears_on_bird_populations

Alarmerende broedvogel

Gepaarde niet-broeders

Brandgans nestelend op eilandje Goilberdingerwaard

Fotowedstrijd Natuur in de buurt van start

Eerste publiekswinnaar foto van de maand bekend

door **Gabrielle van Appeldoorn**

Onder het motto: *Ga er op uit met fotocamera of smartphone en stuur je mooiste natuurfoto's in!* is op 1 april de fotowedstrijd *Natuur in de buurt van start* gegaan. Een fotowedstrijd om het grote publiek kennis te laten maken met de schoonheid van de Culemborgse natuur en het landschap. We vragen amateurfotografen erop uit te trekken met de camera of mobiele telefoon om in en om de stad Culemborg de natuur te fotograferen en met hun mooiste foto's mee te doen met de wedstrijd.

Gemeente Culemborg is hoofdsponsor van deze wedstrijd. De hoofdprijs, een individuele workshop natuur- en landschapsfotografie van een dag, wordt gegeven en gesponsord door Vanellus Vanellus photo productions. De prijzen in de categorieën worden onder meer gesponsord door Vivara Natuurbeschermingsproducten, de winkel van Vogelbescherming Nederland en LandschappenNL. De prijzen voor de maandwinnaars worden mede mogelijk gemaakt door Foto Culemborg.

De fotowedstrijd wordt gehouden in de periode van 1 april tot 1 oktober 2017. Iedere maand kiest de vakjury de vier mooiste foto's. Het publiek kan via een formulier op de website van de Culemborgse Courant en op de Facebookpagina van de NVWC kiezen welke van die vier foto's zij als winnaar van de maand zien. De vakjury bestaat uit Jacqueline Spijkerman van gemeente Culemborg, Henkjan Kievit van Vanellus Vanellus en de voorzitter van de NVWC, Kars Veling.

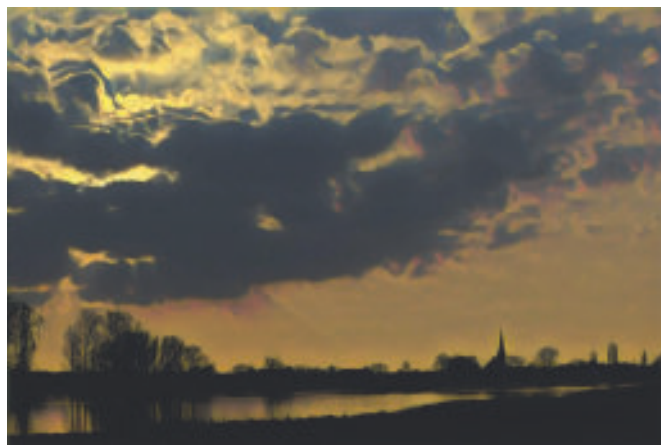
De vakjury ging begin mei voor het eerst aan de slag en koos uit de inzendingen in april de vier mooiste foto's. Van 10 tot 20 mei mocht het publiek via de Facebookpagina van de NVWC en via de website van de Culemborgse Courant kiezen welke van die vier foto's zij als winnaar van de maand zien. Met een ruime meerderheid (44%) werd de foto van Milou Oomens – een prachtige opname van de Diefdijk – uitgeroepen tot winnaar van de maand april. Milou heeft inmiddels een ingelijste afdruk van 30 x 40 cm van haar foto ontvangen. Het aantal stemmen voor de andere genomineerden lag heel dicht bij elkaar: 20% ging naar Harry Velders, 19% was voor Gijs Briene en Jan Bos kreeg 17%. Alle genomineerden gingen mee naar de prijzen van de wedstrijd. Na 1 november worden de winnaars van de categorieën en van de hoofdprijs bekend gemaakt.

Harry Velders (Goilberdingerwaard)

Gijs Briene (Plantage)

Jan Bos (Everdingen)

DE NVWC-FOTOWEDSTRIJD WORDT GE-
STEUND DOOR DE VOLGENDE SPONSORS:

Fotoculemborg

culemborgsecourant.nl

En de winnende foto (omgeving Diefdijk) is van Milou Oomens!

Milou Oomens is de trotse en gelukkige winnaar van de maandprijs van april in de fotowedstrijd van de NVWC. Zij ontving deze ingelijste afdruk van haar prachtige opname van de Diefdijk, gemaakt op een oktoberavond. Milou woont nog maar sinds september in Culemborg, en trekt er graag op uit met de camera om landschappen en dieren in de nabije omgeving te fotograferen. Ook legt ze zich met haar hobby toe op portretfotografie. Als maandwinnaar dingt Milou ook mee naar hoofdprijs. Gefeliciteerd!

Berry en Margreet benoemd tot ereleden NVWC

door Gabriëlle van Appeldoorn
foto's Han Sloots

Tijdens de jaarvergadering van de NVWC op 12 april zijn Margreet de Nie en Berry Lucas benoemd tot ereleden. Je wordt niet zo maar erelid. Alleen leden die in verenigingsverband van bijzonder betekenis zijn, komen hiervoor in aanmerking.

Margreet is van voor 1999 lid van de NVWC en werd al snel actief in de insectenwerkgroep, onder meer voor het opstellen van de jaarverslagen. Later werd zij ook actief binnen NME en Groene Betuwe.

Zij werkte mee aan het boekwerkje over de libellen in Culemborg en omgeving dat in 2007 werd uitgegeven. In verband met haar pensionering in 2011 meldde ze in 2010 ook bestuursambities te hebben. Vanaf dat jaar draaide zij mee in de gesprekken met gemeente Culemborg, ook in verband met de mogelijke verhuizing van de locatie Ketelvink. In 2011 werd zij formeel lid van het bestuur, waar zij jarenlang een dubbelfunctie had. Formeel was zij secretaris maar tot april 2015 nam zij officieus ook de functie van voorzitter voor haar rekening. In 2015 vervulde zij een voortrekkersrol bij het organiseren van activiteiten rond het 40-jarig bestaan van de vereniging. Margreet is vanaf het begin zeer actief bij het opzetten van een digitaal archief en de opzet van en invulling geven aan de nieuwe website.

Berry is vanaf 1975, het jaar van oprichting, lid van de NVWC. Hij is een actief lid van de vogelwerkgroep. Gedurende vele jaren was hij namens de NVWC lid van de Culemborgse Milieu Adviesraad. Sinds 2008 is hij een vaste en vasthoudende overlegpartner met de gemeente over verbeteringen aan het groenbeheer en het benutten van kansen bij de inrichting, bijvoorbeeld de regeling tijdelijke natuur.

Berry is inhoudelijk zeer sterk en heeft een brede ecologische kennis. Hij is steeds buitengewoon actief geweest als meedenker en contactpersoon met de gemeente en andere externe partijen. Sinds 2010 is hij redactielid en verzorgt hij de vormgeving van ons illustere tijdschrift, de Hak-al. Hij schrijft regelmatig aantrekkelijke artikelen in de Hak-al en is de aanjager van unieke themanummers zoals Natuur in de stad. Berry is achter de schermen al decennialang een van de drijvende krachten waar de NVWC en de Culemborgse natuur de vruchten van mogen plukken.

O oplossingen kinderpagina

Fotoraadsel: Bosmuis

Woordzoeker: Kom bij de jeugdclub van de NVWC!

Adressen en info

NATUUR- EN VOGELWACHT CULEMBORG

Clubhuis "De Steenuil"
Steenovenslaan 20
4101 AM Culemborg

Triodosbank: NL 53 TRIO 0781 4043 12
KvK te Tiel: 40156764
e-mail: post@nwwc.nl
website: www.nwwc.nl

ANBI (ALGEMEEN NUT BEOGENDE INSTELLING)

De NVWC is een ANBI-instelling en dat betekent dat een gift aan de NVWC aftrekbaar is van het belastbaar inkomen. Je krijgt dus een belastingvoordeel!

BESTUUR

Contact opnemen met bestuur kan door te mailen naar bestuur@nwwc.nl of te bellen.

Kars Veling (voorzitter)
0345 - 531 689

Martin Heerschop (secretaris)
0345 - 520 380

Johan de Kruijff (penningmeester)
0345 - 515 767

Carolien Duivenvoorde
0345 - 505 423

Ruud Post
0345 - 501 929

Han Sloots
0345 - 518 716

Sarie Buijze

Redactie Hak-al
redactie@nwwc.nl

Opmaak Hak-al
hakalopmaak@nwwc.nl

CONTACTPERSONEN WERKGROEPEN

INSECTENWERKGROEP

Karin Verspui
0345 - 574 123
insectencoor@nwwc.nl

JEUGDROEP

Winy Verdouw
0345 - 517 993
06 - 408 05 208
jeugdcoor@nwwc.nl

KNOTWERKGROEP

Harry van de Warenburg
0345 - 514 358
knotcoor@nwwc.nl

LEZINGEN EN CURSUSSEN

Annette van Berkel
0345 - 531 689
lezingcoor@nwwc.nl

NESTKASTWERKGROEP

Cees van Appeldoorn
Gerrit van Utrecht
nestkastcoor@nwwc.nl

PLANTENWERKGROEP

Leo van der Kooij
0345 - 515 450
plantencoor@nwwc.nl

TUIN- EN KLUSWERKGROEP

Frans Waroux
0345 - 515 393
kluscoor@nwwc.nl

VOGELWERKGROEP

Gerrit-Jan Klop
06 - 511 48 642
vogelcoor@nwwc.nl

ZOOGDIERENWERKGROEP

Jurgen Geven
0345 - 533 756
zoogdierencoor@nwwc.nl

VRAGEN OVER INSECTEN

Annette van Berkel
0345 - 531 689
lezingcoor@nwwc.nl
Ewoud van de Ploeg
Agrius_convolvuli@hotmail.com
Maartje Peeters
peetmaartje@hotmail.com

VRAGEN OVER VLEERMUIZEN IN HUIS

Vleermuiswerkgroep Gelderland
Fred van Delft
0345 - 515 820
vleermuisvragen@nwwc.nl

VERBANDTAS EN -TROMMEL

Op excursie? Vergeet dan niet vanuit de Steenuil de NVWC-rugtas mee te nemen met EHBO-doesjes, instructies en belangrijke telefoonnummers.
Iets gebruikt? Meld dit dan bij het bestuur via bestuur@nwwc.nl.

MELDINGEN EN KLACHTEN

MELDING BIJENZWERM

Imkervereniging West-Betuwe
www.imkerverenigingwestbetuwe.nl

DIERENAMBULANCE VIANEN E.O.

06 - 511 11 290
www.dierenambulancevianen.nl
info@dierenambulancevianen.nl

MELDING FLORA- EN FAUNAWETOVERTREDING

RVO
<https://mijn.rvo.nl/flora-en-faunawet-overtreding>
088-042 42 42; Bij spoed dierenpolitie: 144.

MILIEUKLACHTEN EN -MISSTANDEN

Klachten meldlijn gemeente Culemborg
0345 - 477 700

MELDEN NATUURWAARNEMINGEN

via waarnemingen@nwwc.nl of
via www.nwwc.nl bij waarnemingen,
waarneming.nl

OVERIGE CLUBINFORMATIE

HET VOGELJAAR

Via de NVWC kun je je abonneren op het tijdschrift "Het Vogeljaar".
Abonnementkosten zijn €13,- per jaar (i.p.v. €13,50) en worden via de NVWC-contributie verrekend. Aanmelden kan bij de penningmeester.

E-MAILADRES

Heb je een e-mailadres? Geef het door aan:
bestuur@nwwc.nl.

TWITTER

Volg de NVWC op Twitter: @NVWCulemborg

FACEBOOK

www.facebook.com/nwwculemborg

WIL JE JE INZETTEN ALS VRIJWILLIGER?

Sluit je aan bij één van de werkgroepen!

DRAAG JE DE NATUUR- EN VOGELWACHT OOK EEN WARM HART TOE? WORD DAN LID!

Het lidmaatschap voor het eerste gezinslid kost € 20 per jaar, andere gezinsleden betalen de helft: € 10 per jaar.

Wat krijg je voor je bijdrage?

- viermaal per jaar het clubblad 'Hak-al'
- aankondigingen van alle activiteiten via de maandelijkse e-mailnieuwsbrief Tsjiepl!
- mogelijkheid om deel te nemen aan alle activiteiten
- stemrecht, je kunt dus meebeslissen over het beleid van de NVWC.

DONATEURS

Organisaties of personen die de NVWC willen steunen, zijn van harte welkom als donateur. De minimale jaarlijkse donatie is € 20.

Wil je lid of donateur worden, download dan het aanmeldingsformulier op onze website: www.nwwc.nl, vul dit in en verzend dit digitaal naar ledenadmin@nwwc.nl. Per post kan natuurlijk ook, naar: Steenovenslaan 20, 4101 AM Culemborg.

LIDMAATSCHAP EN CONTRIBUTIE

Nieuwe leden, adreswijzigingen en overige veranderingen in lidmaatschap kunnen worden doorgeven via e-mail aan: ledenadmin@nwwc.nl of via het postadres van "De Steenuil", t.a.v. ledenadministratie.

Opzegging uiterlijk één maand voor het einde van het verenigingsjaar.

Betaling liefst per automatische incasso, anders na betalingsoproep per e-mail (indien beschikbaar) of per brief.

Agenda

Indien deze Hak-al
onbezorgbaar, retour aan:
NWWC
Steenovenstraat 20
4101 AM Culemborg

Juni

zaterdag	03	Vogels in de buurt
zaterdag	10	Groningen - Onlanden: moerassterns en kiekendieven
zaterdag	10	Jeugdactiviteit: Nachtvlinderval
maandag	12	Bestuursvergadering
zaterdag	24	Jeugdactiviteit: Tichelterrein + pannenkoeken

Juli

zaterdag	01	Vogels in de buurt
maandag	10	Bestuursvergadering

Augustus

iedere zaterdag		Trektellen
zaterdag	05	Start trektellen
zaterdag	12	Excursie Ullingse Bergen, kommavlinders & overige insecten
maandag	14	Bestuursvergadering
vrijdag	25	Jeugdactiviteit - nachtvlindernacht
vrijdag	25	Nationale nachtvlindernacht
zondag	27	Kopijdatum Hak-al

September

iedere zaterdag		Trektellen
zaterdag	02	Vogels in de buurt
zaterdag	09	Jeugdactiviteit - sprinkhanen
maandag	11	Bestuursvergadering
woensdag	20	Vakantiefoto's en -verhalen
zaterdag	23	Biesboschexcursie
zaterdag	23	Jeugdactiviteit - stenen en schelpen

Oktober

iedere zaterdag		Trektellen
vrijdag	06	Herfstkamp (6-8 okt.) Kampina
zaterdag	07	Eurobirdwatch/Trektellen
zaterdag	07	Vogels in de buurt
zaterdag	07	Jeugdactiviteit - muizenvallen
dinsdag	10	Bestuursvergadering
vrijdag	13	Vlieland-weekend 13-15 okt
woensdag	18	Lezing
zaterdag	28	Jeugdactiviteit - paddenstoelen Plantage

Deadline kopij Hak-al nr. 3: 27 augustus